Leto LXX — Štev. 294 a — V Ljubljani, v torek, 22. decembra 1942-XXI — Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini — Prezzo — Cena L 0.80

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

SLOVENEC

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Bollettino No. 940

Efficaci azioni dell'aviazione dell'Asse

Nuclei nemici respinti in Tunisia
12 velivoli nemici distrutti

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Nella Sirtica, durante falliti attacchi a nostre colonne, sei velivoli britannici venivano abbattuti in combattimento. Nessuna perdita da parte nostra e germanica.

Azioni di disturbo di camionette sono state prontamente stroncate.

Reparti avvanzati dell'Asse hanno svolto intensa attività in Tunisia respingendo enuclei nemici.

Le attrezzature portuali di Bona e di Philippeville e il naviglio collà alla fonda sono stati nuovamente bombardati con successo da formazioni aeree italiane che, nonostante il violento fuoco di sbarramento raggiungevano e centravano ripetutamente gli obiettivi.

Nel corso di vivaci scontri cinque apparecchi erano distrutti da cacciatori tedeschi.

Un nostro aereo non ha fatto ritorno dalla sua missione di guerra.

Vojno poročilo št. 940

Uspešni nastopi osnega letalstva

Sovražna jedra odbita v Tunisu
12 nasprotnih letal sestreljenih

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

V Sirti je bilo med ponesrečenimi napadi na naše kolone v boju sestreljenih 6 angleških letal. Na naši in nemški strani ni bilo nobene izgube.

Gladko so propadli nastopi za razpršitev avtomobilov.

Sprednji osni oddelki so razvijali živahno delovanje v Tunisu ter so odbili sovražna jedra.

Pristaniške naprave v Boni in v Philippevilleju in tamkaj zasidrano ladjevje so znova uspešno bombardirale skupine italijanskih letal, ki so brez ozira na silovit zaporni ogenj ponovno dosegle in zadele svoje cilje.

V živahnih spopadih so nemški lovci zbili 5 nasprotnih strojev.

Eno naše letalo se ni vrnilo iz vojnega poleta.

Grof Ciano pri Hitlerju

Hitler je v svojem glavnem stanu sprejel grofa Ciana in maršala Cavallera — V vseh vprašanjih je bilo doseženo popolno soglasje — V navzočnosti grofa Ciana je bil sprejet tudi Laval

Berlin, 21. decembra. AS: Hitler je 19. decembra sprejel v svojem glavnem stanu v navzočnosti italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana, maršala Göringa in nemškega zunanjega ministra von Ribbentropa, šefa francoske vlade Pierra Lavala in se z njim dolgo razgovarjal o perečih vprašanjih Francije.

Berlin, 21. decembra. AS: Dne 18. decembra je Hitler sprejel v svojem glavnem stanu italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana, ki je prišel na kratek obisk v Nemčijo v družbi načelnika glavnega stana italijanske vojske maršala Cavallera. 18. in 19. decembra je imel Hitler z grofom Cianom in maršalom Cavallerom razgovore o vseh vprašanjih, ki se tičejo skupne borbe Italije in Nemčije. Pri razgovorih vojaškega in političnega značaja so bili navzoči tudi: maršal Göring, zunanji minister von Ribbentrop in načelnik vrhovnega poveljstva nemške vojske maršal Keitel. Do sestanka v Hitlerjevem glavnem stanu je prišlo po odločni volji sil osi, ki hočejo napeti vse sile, da dosežejo končno zmago. Glede vseh vprašanj, ki so prišla v razpravo, je bilo doseženo popolno soglasje zrelišč. Neomajno prijateljstvo in bratstvo po orožju med Ducejem in Hitlerjem in prav tako obeh njunih narodov sta prevevala, kakor vedno, razgovore z grofom Cianom in maršalom Cavallerom. Na slovesnem obisku v Hitlerjevem glavnem stanu so spremljali grofa Ciana in maršala Cavallera italijanski veleposlanik v Berlinu Alfieri, nemški veleposlanik v Rimu von Mackensen, politični sodelavci grofa Ciana ter častniki italijanske vojske, mornarice in letalstva.

Berlin, 21. dec. AS. Ponedeljski berlinski tisk na prvih straneh popisuje velik pomen razgovorov med Hitlerjem in grofom Cianom ter maršalom Cavallerom v nemškem glavnem stanu. Listi poudarjajo važnost tega sestanka, ki zopet pomeni železno voljo osnih sil mobilizirati vse sile za dosego končne zmage. »Völkischer Beobachter« piše, da popolno soglasje pogledov na vse probleme, obravnavane v vzdušju prijateljstva in prisrčnosti potrjuje nerazdružljivo bratstvo v orožju, ki veže Nemčijo in Italijo v ogromni borbi proti skupnemu sovražniku. Italija, Nemčija in Japonska, združene v tem konfliktu za obstoj in svobodo, so že položile osnovne temelje za zmagoslavje njihovih skupnih idealov in njihovih ciljev za pravice narodov, pravičnost in novi red v svetu. »Montag« pripominja: Italija in Nemčija sta stopili v borbo, da bi dokončno odstranili politični gospodarski jarem Anglosasov ter si priborili pod soncem mesto, ki pripada mladim in močnim narodom. Os in njeni zavezniki branijo Evropo ne le pred nevarnostmi strašne plutokratsko-judovsko-sovjetske diktature, marveč jo branijo tudi pred grožnjo katastrofe, ki bi zadela Evropo v primeru, če bi Moskva, London in Washington še enkrat lahko narekovali evropski celini svoj »politični credo«. Obisk ministra Ciana v Hitlerjevem glavnem stanu tudi omenja danes zjutraj »Diplomatska in politična korespondenca«, ki primerja nerazdružljivo solidarnost osnih sil z oportunističnimi in drugovrstnimi medsebojnimi razmerji takozvanih zavezniških narodov. Istovetnost pogledov in ciljev Italije ter Nemčije ima svoj polni razvoj in najvišji pomen v skupni nalogi, ustvariti v Evropi nov red proti političnim spletkam, proti polutanski kratkovidnosti angleško-boljševiško-ameriške zveze. Te sile se ne morejo izmiriti, dokler ne bo borba med obema nespravljivima nasprotnima svetovoma prinesla logičnega zmagoslavja idejam, katere oznanjata dva velika voditelja osi. Dočim se Kremelj nikdar ni odpovedal boljševizaciji sveta — nadaljuje list — pa London in Washington vsak za svoj račun in v svojem slogu stremita po svetovnem gospodstvu, ki bi zasužnjilo druge narode. Pogovori v Hitlerjevem glavnem stanu zato izražajo velik čut odgovornosti, ki je vedno navdajala voditelje osi, zlasti pri vojaških dogodkih, ki bodo zagotovili evropskim narodom končno zmago.

Berlin, 21. dec. AS. »Nacional Zeitung« komentira z naslednjimi izrazi sestanek med Hitlerjem in grofom Cianom: Na ozemljih, ki so postala prizorišča operacij zaradi metodičnega razširjenja vojne s strani demokracij, vladajo tako jasne okoliščine, da dovoljujejo v naprej proučitev primernih ukrepov tako z vojaškega, kakor s političnega stališča. V tem položaju je Hitler sprejel v svojem glavnem stanu Ducejevega odposlanca in pooblaščenega tolmača namer fašistične Italije, Grof Ciano je imel pomembno asistenco in dopolnitev z vojaškega gledišča v maršalu Cavalleru. Oblika in vsebina izjav o sestanku v glavnem stanu Hitlerjevem, sta ponovno značilni za razgovore, ki so potekli med Italijo in Nemčijo v duhu jeklenega pakta. Vodilne sile Evrope in pionirji, ki jih je previdnost poklicala, da zgradijo nov evropski red, so znova proglasili voljo, usmeriti vse sile za osvojitev končne zmage. Zunanji svet in zlasti sovražniki bodo morali upoštevati, da se je doslej vsaka izjava, izdana po sestanku voditeljev Osi, izvajala v naznačenih ciljih in se redno pretvorila v kratkem času v ukrepe odločilnega značaja.

Duce imenoval nov direktorij stranke

Podtajniki stranke so: Farnesi, Ravasio, Scorsa in Tarabini — Vse organizacije stranke mobilizirane za civilno vojno službo

Rim, 19. dec. AS: Odredbeni list Stranke objavlja:

Duce je na predlog tajnika PNF podpisal dekrete o imenovanju članov direktorija PNF. Nacionalni direktorij je sestavljen takole:

Podtajnik **Mario Farnesi**, rojen l. 1910, vpisan v Stranko od l. 1928 (2. fašistični nabor), vstopil v Stranko iz mladinskih organizacij, poročnik pilot prostovoljec, bojevnik v italijanski Vzhodni Afriki. V sedanji vojni je bil trikrat odlikovan za vojaško hrabrost, po poklicu je odvetnik.

Carlo Ravasio, rojen l. 1897, vpisan v PNF od 1. maja 1921, bil je ranjen za Revolucijo, Skvadrist, udeležnik pohoda na Rim, kapitan bojevnik, vojni invalid iz vojne 1915—18, doktor filozofije, po poklicu novinar in pisatelj.

Carlo Scorza, rojen l. 1897, vpisan v PNF od 14. decembra 1920, poveljnik akcijske eskadre, podpolkovnik bersaljerov, prostovoljec v vojnah l. 1915—18, v italijanski Vzhodni Afriki in Španiji. Imetnik 4 zlatih kolajn za vojaško hrabrost, po poklicu novinar in pisatelj.

Alessandro Tarabini, rojen l. 1894, vpisan v Stranko od 7. novembra 1919, Skvadrist, udeleženec pohoda na Rim, bojevnik v vojni 1915—18 in v sedanji vojni, general Milice, bivši Zvezni tajnik in generalni inspektor GILL-a.

Člani po zakonu:

Giuseppe Bottai, minister za narodno vzgojo.

Alessandro Pavolini, minister za ljudsko kulturo.

Renato Ricci, minister za korporacije.

Guido Buffarini Guidi, državni podtajnik v notranjem ministrstvu.

Enzo Galbiati, šef glavnega stana Milice.

Člani:

Alessadro Bonamici, rojen l. 1903, vpisan v Stranko od 1. januarja 1920, Skvadrist, udeleženec pohoda na Rim, major bersaljerov, bojevnik v italijanski Vzhodni Afriki, generalni podpoveljnik GILL-a.

Antonio Deste, rojen l. 1909, vpisan v Stranko od 21. aprila 1927 (prvi fašistični nabor), vstopil v Stranko iz mladinskih organizacij, topniški kapitan, prostovoljec, bojevnik v sedanji vojni in v Španiji, imetnik bronaste kolajne za vojaško hrabrost, napredoval je enkrat za vojne zasluge, doktor gospodarskih ved, podtajnik GUF-a.

Sandro Giuliani, rojen l. 1895, vpisan v PNF od 23. marca 1919, Sansepolcrist, Skvadrist, udeleženec pohoda na Rim, bojevnik v vojni l. 1915 do 1918, novinar, zaupnik skupine Sansepolcristov.

Domenico Pellegrini Gianpietro, rojen l. 1899, vpisan v PNF od 1. februarja 1922, ranjen za Revolucijo, bojevnik prostovoljec v vojni 1915—18, v Španiji in v sedanji vojni, invalid, odlikovan dvakrat s srebrno kolajno za vojaško hrabrost, imetnik dveh križev za vojaško hrabrost, odvetnik, profesor ustavnega prava na Kraljevi univerzi v Neaplju, nacionalni svetnik.

Umberto Ajello, rojen l. 1901, vpisan v PNF od 18. decembra 1920, Skvadrist, udeleženec Pohoda na Rim, poročnik pilot, prostovoljec bojevnik v sedanji vojni, odlikovan s srebrno kolajno za vojaško hrabrost, Zvezni tajnik v Livornu.

Antonio Bonino, rojen l. 1903, vpisan v Stranko od l. 1920, Skvadrist, udeleženec Pohoda na Rim, poročnik, bojevnik v sedanji vojni, računovodja, Zvezni tajnik v Livornu.

Franco Bogazzi, rojen 1908, vpisan v PNF od avgusta 1921, udeleženec Pohoda na Rim, Skvadrist, bojevnik prostovoljec in ranjenec v Španiji, odlikovan s tremi srebrnimi kolajnami in z dvema vojnima križema za vojaško hrabrost, napredoval je po vojni zaslugi, doktor medicine in kirurgije, Zvezni tajnik v Genovi.

Odredbeni list PAF objavlja:

Duce je na predlog Tajnika PNF imenoval za inspektorje PNF naslednje Fašiste:

Ezio Berberini, rojen l. 1897, vpisan v PNF od decembra 1919, Skvadrist, fašistični in vojni invalid, prostovoljec, bojevnik v vojni l. 1915—18, v italijanski Vzhodni Afriki, v Španiji in v sedanji vojni, odlikovan za vojaško hrabrost, bivši podtajnik PNF.

Emilio Balletti, rojen l. 1905, vpisan v Stranko od 15. decembra 1921, ranjen za Revolucijo, Skvadrist, poročnik, prostovoljec, bojevnik v italijanski Vzhodni Afriki in sedanji vojni, doktor prava, nacionalni svetnik, sedaj generalni tajnik zveze fašističnih sindikatov industrije v Turinu.

Carlo Alberto Biggini, rojen l. 1902, vpisan v PNF od 10. maja 1925, prišel je iz avangvardistov, kapitan, prostovoljec bojevnik v italijanski Vzhodni Afriki in v sedanji vojni, doktor prava, nacionalni svetnik, rektor Kraljeve univerze v Pisi.

Franz Pagliani, rojen l. 1904, vpisan v PNF od 1. marca 1920, Skvadrist, udeleženec Pohoda na Rim, prostovoljec, bojevnik v italijanski Vzhodni Afriki, odlikovan z bronasto kolajno za vojaško hrabrost, doktor medicine in kirurgije, sedaj Zvezni tajnik v Modeni.

Antonio Maria del Grosso, rojen l. 1902, Sansepolcrist, Skvadrist, poveljnik akcijske eskadre, udeleženec Pohoda na Rim, pohabljenec za Revolucijo, vojni pohabljenec, prostovoljec v vojni l. 1919—18, v Španiji in sedanji vojni, kapitan bersaljerov, odlikovan s srebrno kolajno, bronasto kolajno in z vojnim križem za vojaško hrabrost, Zvezni tajnik v Milanu.

Franco Ferretti di Castelferretto, rojen l. 1900, vpisan v PNF od 1. oktobra 1920, Skvadrist, udeleženec Pohoda na Rim, poročnik grenadirjev, prostovoljec, bojevnik v italijanski Azhodni afriki, odlikovan z vojnim križem za vojaško hrabrost, Zvezni tajnik v Turinu.

Olago Gaggioli, rojen l. 1897, vpisan v PNF od 23. marca 1919, Sansepolcrist, Skvadrist, udeleženec Pohoda na Rim, oficir arditov, prostovoljec, oficir v vojni 1915—18, odlikovan s tremi srebrnimi kolajnami in dvema bronastima kolajnama za vojaško hrabrost, general Milice, Zvezni tajnik v Ferrari.

Attilio Tosi, rojen l. 1906, vpisan v PNF od 10. aprila 1921, Skvadrist, podporočnik bersaljerov, prostovoljec, bojevnik, invalid v italijanski Vzhodni Afriki, doktor prava, Zvezni tajnik v Palermu.

Angelo Tarchi, rojen l. 1897, vpisan v PNF od 24. marca 1919, Skvadrist, udeleženec Pohoda na Rim, prostovoljec, bojevnik v vojni l. 1915—18, odlikovan z bronasto kolajno za vojaško hrabrost, ranjenec in vojni invalid, nacionalni svetnik, sedaj podpredsednik korporacije za kemijo.

Duce je na predlog Tajnika PNF imenoval za Zveznega tajnika »comandato« Fašista **Giovannija Calendolija**, šefa tiskovnega urada nacionalnega direktorija.

Rim, 19. dec. AS: »Gazzetta Ufficiale« objavlja odlok Duceja, po katerem je Fašistična stranka s svojimi podrejenimi organizacijami mobilizirala za civilno službo po zakonskih določbah z dne 24. maja 1940-XVIII glede discipline državljanov v vojnem času.

Kaj se godi v Indiji

Bangkok, 21. dec. Od 8. avgusta do 8 decembra je bilo v Indiji ubitih ali ranjenih 2875 oseb, 13.200 oseb pa je bilo zaprtih. V istem času je bilo indijskemu prebivalstvu naloženih 13 milijonov in pol rupij skupnega davka in 83 krajevnih uprav je bilo razpuščenih, češ da so »premalo zanesljive«. Indijski krogi pripominjajo, da so te številke manjše od dejanskega položaja.

Dar sremskih kmetov

Zagreb, 21. dec. AS. Nadaljujoč staro božično tradicijo so sremski kmetje — nad 2000 po številu — prispeli v Zagreb s posebnimi vlaki in z 20 vagoni živil, namenjenih revnim družinam borcev ter vojnim sirotam. Darove bodo razdelile ustaške organizacije. Kmetje so šli v sprevodu po glavnih zagrebških ulicah do vladne palače, kjer so poklonili Poglavniku najlepše darove. Poglavnik je v svojem govoru poveličeval visoko narodno in solidarnostno zavest sremskih kmetov. Tisk poudarja, da je ta dogodek znak tesne zveze med ljudstvom in vlado.

Hudi boji med Volgo in Donom

Ob srednjem Donu je imel sovražnik ogromne krvave izgube — Živahno delovanje italijanskega letalstva

Berlin, 21. dec. s. Kakor javlja današnje vojno poročilo nemškega vrhovnega poveljstva, so v gorah Kavkaza nemški grenadirji in romunske čete odbile sovražnikove napade deloma v protisunkih. Tudi včerajšnji poizkusi sovražnika, da bi prodrl na področju ob Tereku, so se izjalovili in so bili deloma odbiti v bojih iz bližine. Na neki točki je bil sovražnik vržen na izhodiščne postojanke ter so bili ujeti mnogoštevilni sovjetski vojaki.

Na Črnem morju so lahke nemške bojne sile potopile sovjetsko podmornico.

Na področju med Volgo in Donom se nadaljujejo hudi boji. V bitki oklepnih in pehotnih sil, ki je bila izredno srdita, so imele sovjetske čete izredno hude izgube. Po dosedanjih podatkih je bilo ob Donu uničenih nad 70 sovražnikovih tankov.

Ob srednjem Donu se je posrečilo sovražniku, ki je napadel v velikih množicah, prodreti tamošnjo obrambno fronto, pri čemer je utrpel ogromne krvave izgube. Nemške divizije so zasedle po načrtu že prej pripravljene postojanke v zaledju ter so preprečile razširjanje prvotnega sovražnikovega uspeha. Hudi boji se še nadaljujejo.

Pri teh bojih so sodelovala nemška in italijanska letala, ki so napadala sovražnikove postojanke, zbirališča in skladišča v zaledju. Sestreljenih je bilo v spopadu v zraku 23 sovjetskih letal, dočim jih je 6 sestrelilo protiletalsko topništvo. Pogrešata se eno nemško in eno rumunsko letalo.

Po odbitju sovražnikovega napada so nemške čete zapadno od Toropca zavzele neko sovražnikovo postojanko. Izpostavljena oporišča postojanka Velike Luki je tudi včeraj odbila sovražnikove napade.

Na področju pri Ilmenskem jezeru so bili zavrnjeni krajevni sovražnikovi napadi.

V času od 11. do 20. decembra je bilo na vzhodni fronti uničenih, zaplenjenih ali pa za borbo onesposobljenih 1518 sovražnikovih oklepnih voz.

V Libiji se razvijajo le krajevni boji. Dne 21. decembra so nemška letala bombardirala pristaniško napravo v Bengaziju. Na morju je bila hudo poškodovana sovražnikova trgovska ladja srednje velikosti.

Nemške in italijanske čete so zavrnile v Tunisu sovražnikove krajevne sunke. Nemško in italijansko letalstvo je bombardiralo sovražnikova taborišča, letališča in skladišča.

V Sredozemlju je bilo sestreljenih 11 letal ob izgubi treh lastnih letal.

Po napadu na področje severnozapadne Nemčije so angleška letala napadla tudi področje zapadne Nemčije predvsem Duisburg, kjer so povzročila občutno opustošenje in kjer je imelo prebivalstvo izgube. Po dosedanjih ugotovitvah je protiletalska obramba sestrelila 12 angleških letal. Nad francoskim ozemljem je bilo sestreljenih 6 štirimotornih sovražnikovih bombnikov, nad morjem pa so bila sestreljena tri sovražna letala.

Nemška letala so bombardirala angleško mestu Hull ob reki Humber ter so se vsa nepoškodovan vrnila na svoje oporišče.

Berlin, 21. dec. AS. Hitri nemški bombniki so prevčrejašnjim v spremstvu lovcev »Focke Wulf« uspešno napadli več krajev na vzhodni angleški obali. Letala so premagala odpor protiletalskega topništva ter napadala neko tovarno v Stonesslessu severno od Deala. Takoj so bili cilji zaviti v goste oblake dima. Na povratku so se spustili nemški lovci v boj z rojem angleških lovcev. En angleški lovec je bil sestreljen. En nemški bombnik se ni vrnil.

Berlin, 21. dec. AS. Angleški poskus v zgodnjih popoldanskih urah 20. decembra z roji štirimotornikov v močnem lovskem spremstvu napasti razne kraje v severni Franciji so preprečili nemški lovci in nemška protiletalska obramba. Nemški lovci so se vrgli na sovražne bombnike ter so sestrelili 7 letal. Verjetno je sovražnik v tem boju izgubil še več letal.

Berlin, 21. dec. AS. Nemški bombniki so blizu tuniškega zaliva včeraj napadli neko sovražno podmornico. Kmalu po napadu so se pojavili na vodi oljnati madeži. Zato je bila podmornica ali potopljena, najmanj pa težko poškodovana.

Obletnica smrti Arnalda Mussolinija

Rim, 21. dec. AS: Italija obhaja danes 11. obletnico smrti Ducejevega brata Arnalda Mussolinija. Predsedstvo zbornice fašijev in korporacij je danes zjutraj položilo lovorjev venec na spominski kip človeka, ki je bil največji in najvzvišenejši izraz novega življenjskega stila, ki ga je začel fašizem. Listi posvečajo tej obletnici številne komentarje, poudarjajoč, da je v italijanskih dušah vedno živ in navzoč spomin na Arnalda Mussolinija, ki je globoko razumel potrebo po obnovi morale, katero naj izvede fašizem in ki se je globoko udeležil življenja italijanskega ljudstva, katero se je pripravljalo, da postane prvi borec zgodovine. Domovina za katero je živel, mu danes izkazuje čast ter se v njegovem imenu zgrinja okoli Duceja ter obnavlja obljubo, da bo vedno na višini nalog in dolžnosti vseh dni in vseh ur.

Zvezni tajnik z direktorijem pri Eksc. Gambari

Ljubljana, 19. decembra.

Tiskovni urad zveze Fašijev objavlja:

Davi je novi poveljnik XI. Armadnega zbora Ekscelenca Gambara sprejel Zveznega tajnika v spremstvu Zveznega podtajnika ter članov direktorija, kakor tudi Podtajnika Fašija in okrožnih inspektorjev.

Zvezni tajnik je Eksc. Gambaro pozdravil v imenu Črnih srajc Ljubljanske pokrajine, ki se na tem operacijskem področju čutijo tesno povezani z borci v vojaških uniformah. V nadaljnjem je zagotavljal, da bodo Črne srajce sodelovale z vojsko ob vsaki priložnosti.

Eksc. Gambara se je zahvalil Zveznemu tajniku in ga naprosil, naj izroči njegove prisrčne pozdrave Fašistom Ljubljanske pokrajine. Pristavil je, da je podporna akcija za borce XI. Armadnega zbora najvišje v číslih pri vseh, kajti ona najbolje dokazuje, kakšne globoke vezi vežejo borce v črni srajci in sivozelenem. Zagotavljal je h koncu še to, da bo vedno vedel ceniti sodelovanje, ki ga bo užival pri zvezi Fašijev.

Visoki komisar obiskal živilski trg

Ljubljana, 19. decembra.

V soboto zjutraj je Visoki komisar v spremstvu Kvestorja in vodje Urada za pregled cen obiskal živilski trg, kjer je pregledal dobavljanje in razdelitev blaga, kakor tudi njegove cene.

Eksc. Grazioli se je opetovano pomudil v razgovorih z dobavitelji in prodajalci in se podrobno zanimal za poslovanje na trgu.

Pozneje si je ogledal tudi pokrite tržnice, kjer so nastanjene mesnice, kjer se je prav tako zanimal za razdelitev in kakovost mesa.

V nadaljnjem si je ogledal še nekatere mlekarne, kjer je prav tako povprašal glede dobav in razdelitve mleka s posebnim poudarkom na one količine, ki so namenjene bolnikom in otrokom.

Visoki komisar je bil povsod, bodisi od trgovcev, kakor tudi od kupujočega občinstva, sprejet s spoštljivo simpatijo.

Vodstvo Glasbene Matice pri Visokem komisarju

Visoki komisar je v vladni palači sprejel novega predsednika glasbenega društva Glasbene Matice dr. Ivana Žirovnika, ki je bil v spremstvu komisarja prof. Budrovicha in članov društvenega odbora.

Dr. Žirovnik je Eksc. Graziolija pozdravil s kratkim nagovorom, v katerem mu je izrazil globoko zahvalo za številne dokaze naklonjenosti, ki jo je fašistična vlada pokazala nasproti društvu, in mu obljubil, da bo društvo tudi v bodoče opravljalo svoje delo sodelovanja in lojalne delavnosti.

Visoki komisar je sprejel izjavo dr. Žirovnika z zadovoljstvom na znanje in mu je vrnil pozdrave za društvo, nato pa se je zadržal z njim in prof. Budrovichem dalje časa v razgovoru o raznih vprašanjih, ki se tičejo prospeha Glasbene Matice.

Obnovitev poštnega prometa v Ljubljanski pokrajini

Ljubljana, 21. decembra

Visoki komisarijat za Ljubljansko pokrajino poroča:

Delno se spremeni tisto, kar je bilo z razglasom Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino in poveljnika XI. Armadnega Zbora dne 15. julija t. l. odrejeno in se obavlja tudi za slovensko prebivalstvo s takojšnjim učinkom poštni promet s spodaj omenjenimi poštnimi uradi:

1. Adlešiči, 2. Banjaloka pri Kočevju, 3. Begunje pri Cerknici, 4. Borovnica, 5. Brezovica pri Ljubljani, 6. Cerknica, 7. Črnomelj, 8. Devica Marija v Polju, 9. Dobrova pri Ljubljani, 10. Dobrunje, 11. Dolenja vas pri Ribnici, 12. Dragatuš, 13. Fara pri Kočevju, 14. Gradac v Beli krajini, 15. Grahovo pri Cerknici, 16. Grosuplje, 17. Horjul, 18. Hotedršica, 19. Ig pri Ljubljani, 20. Ježica, 21. Kočevje, 22. Kočevska Reka, 23. Koprivnik pri Kočevju, 24. Kostanjevica ob Krki, 25. Krka, 26. Krmelj, 27. Gorenji Logatec, 28. Dolenji Logatec, 29. Loški potok, 30. Lož, 31. Ljubljana, 32. Metlika, 33. Mirna peč, 34. Mokronog, 35. Mozelj, 36. Nova vas pri Rakeku, 37. Novo mesto, 38. Ortnek, 39. Planina pri Rakeku, 40. Polhovgradec, 41. Preserje, 42. Rakek, 43. Ribnica na Dolenjskem, 45. Rovte, 46. Semič, 47. Sodražica, 48. Stari trg ob Kolpi, 49. Stari trg pri Rakeku, 50. Stična, 51. Struge na Dol., 52. Št. Jernej, 53. Št. Vid pri Stični, 54. Škofljica, 55. Šmarje-Sap, 56. Šmihel pri Novem mestu, 57. Toplice pri Nov. mestu, 58. Trebnje, 59. Tržišče, 60. Turjak, 61. Uršna sela, 62. Velika Loka, 63. Velike Lašče, 64. Videm-Dobrepolje, 65. Vinica pri Črnomlju, 66. Višnja gora, 67. Vrhnika, 68. Zagradec na Dolenjskem, 69. Žužemberk.

Kraljeva uredba o likvidacijskih uradih in oddelkih

Člen 1. Pri finančnih intendancah v Splitu in Kotoru in pri Visokem komisariatu za Ljubljansko pokrajino se ustanavljajo Pokrajinski likvidacijski uradi po kr. ukazu z dne 4. junija 1925-III št. 835, spremenjenem s kr. ukazom z dne 4. marca 1937-XV št. 304. Prav tako se ustanavljajo na navedenih ozemljih oddelki Kraljeve pokrajinske blagajne.

Člen 2. Krajevna pristojnost Pokrajinskih likvidacijskih uradov in oddelkov Kraljeve pokrajinske blagajne se razširja v Reški in v Zadrski pokrajini na vse novo upravno območje, določeno zanji v izvrševanju kr. ukaza z dne 18. maja 1941-XIX št. 452.

Člen 3. Pokrajinski likvidacijski uradi in oddelki Kraljeve pokrajinske blagajne v Splitu, Kotoru in Ljubljani, kakor glede novih, zadevnim območjem pridruženih občin tudi Pokrajinska likvidacijska urada in oddelka Kraljeje blagajne v Zadru in na Reki, opravljajo poleg poslov, ki so jim poverjeni s kr. uredbo z dne 18. novembra 1923-II 2440, z zadevnim pravilnikom, odobrenim s kr. uredbo z dne 23. maja 1924-II t. 827 in z odlokom ministra za finance z dne 22. junija 1925-III št. 12598, izdanim v izvrševanju zakona z dne 31. januarja 1926-IV št. 100, tudi vse tiste druge posle, katere jim v svoji pristojnosti po sporazumu z Glavnim finančnim ravnateljstvom ministrstva za finance radi izvedbe nove pravne in upravne ureditve na priključenih ozemljih, ki so pripadala bivši kraljevini Jugoslaviji, odkažejo Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, guverner Dalmacije in prefekt na Reki v smislu kr. ukazov z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, z dne 18. maja 194--XIX št. 452 in kr. uredbe z dne 7. junija 1941-XIX št. 453.

Sprememba cen božičnim drevesom

Ljubljana, 21. decembra.

Spreminja se seznam sedanjih cen božičnim drevesom od 10 do 50 namesto do 60 lir.

Solidarnost med Španijo in Portugalsko

Lizbona, 21. decembra AS. Med kosilom v čast španskemu zunanjemu ministru Jordani je imel predsednik republike Carmona govor o špansko-portugalski solidarnosti. Dodal je, da sedanje težave ne morejo raztrgati prijateljstva Portugalske do Španije, marveč ga okrepiti. Carmona je povedal, da je posledica sedanjih razgovorov vedno večje medsebojno razumevanje med obema narodoma. Grof Jordan je odgovoril, da bodo sedanje okoliščine okrepile vezi med obema državama. Španija in Portugalska obojestransko razumeta poslanstvo, ki ga imata obe tako v miru kot v vojni.

Lizbona, 21. decembra AS. Na sedežu ministrskega predsednika sta imela španski zunanji minister Jordana in predsednik portugalske vlade Salazar dveurni razgovor. Gost, ki je bil sprejet z vojaškimi častmi, je nato obiskal predsednika republike Carmono, s katerim je imel prisrčen razgovor.

Madrid, 21. decembra AS. Tukajšnji listi izražajo živo zadoščenje nad prisrčnim portugalskim sprejemom španskega zunanjega ministra Jordana v Lizboni. To potovanje služi utrditvi lojalnih prijateljskih in sorodstvenih vezi med obema narodoma, ki imata po skupnem zemljepisnem in zgodovinskem položaju ter po podobnih idealih iste težnje ter iste skrbi ter sta navezana na bratsko prijateljstvo zlasti v sedanjih okoliščinah, ko je njuno prijateljstvo stavljeno na preizkušnjo.

Poročilo o delovanju Zveze industrijcev in obrtnikov

Ljubljana, 21. decembra.

V Zvezo so včlanjena vsa industrijska podjetja pokrajine in se delijo na devetnajst vrstnih sindikatov. Razen tistih že obstoječih sindikatov, ki so se preobrazili iz starih odsekov Industrijske zveze, so bili na podlagi ukrepov in sklepov pokrajinske zveze delodajalcev letos ustanovljeni še sledeči sindikati: sindikat stavbenikov, sindikat grafičnih podjetij, sindikat izdajateljev in sindikat lastnikov tovarniških izdelkov. Ko se bo ustanovil tudi kinomatografski sindikat, pa se lahko reče, da bo organizacija industrijske zveze v vseh strokah dokončna. Sindikati so pretresali vprašanja, ki so se tikala posameznih kategorij. Najboljši dokaz za njihovo uspešnost je veliko število sej (okrog 40), posebno važne po so bile seje, tičoče se vprašanj lesa, kož, tekstilnih izdelkov itd.

Zveza industrijcev in obrtnikov, v kolikor gre tu za koristi različnih industrijskih sindikatov, razvija mnogostransko delovanje. Zlasti je bila Zveza zelo delovna na važnem področju lesne industrije. Njej je bilo poverjeno tudi zbiranje podatkov o zalogah lesa. Razen tega se je Zveza bavila s prevoznimi vprašanji, s cenami, posebno pa z novim režimom izvoza in s preskrbo lesa za razne potrebe. Zvezi je bilo poverjeno tudi zbiranje podatkov o zalogah usnja.

Kolikor se tiče vprašanja razdelitve tekstilnih izdelkov, obutve in oblačil, je Zveza dajala navodila prizadetim tvrdkam, vrh tega pa se je bavila tudi z vpisom velikoprodajalcev oblačil v poseben seznam.

Kolikor se pa tiče preskrbovanja s surovinami, pa rešuje Zveza prošnje posameznih podjetij, jih skrbno prerešeta, nato pa pošlje višjim oblastem, zlasti kadar gre za preskrbo tekstilnih podjetij, kemičnih tovarn in papirnic. Poskrbela je tudi za revizijo cen mlekarskih izdelkov, premoga, časopisov, električnega toka in kož.

Zveza je skrbela za izterjevanje terjatev v korist sodeležnikov bivšega italijansko-jugoslovanskega kliringa, za povrnitev varščin raznim podjetjem za javna dela, ki so jih bila izvedla v Jugoslaviji, kakor tudi za deblokiranje tkanin iz bombaža in volne.

Delovanje Zveze se je uveljavljalo tudi v tistih posameznih in splošnih primerih, v katerih so se različna podjetja nanjo obrnila za pomoč.

Preteklo leto je bil posebno deloven pogodbenski odsek Zveze. Bilo je sklenjenih mnogo kolektivnih pogodb, in sicer 59 za podjetja in 1985 za delavce. Te pogodbe so sledeče: za kožarsko industrijo, za knjigoveško industrijo, za grafična podjetja, za faktorje, za rudnik »Jugoruda«, za mehanično industrijo, za tekstilno industrijo in za uradnike v industrijskih in obrtniških podjetjij (božična nagrada in najnižje mezde).

V teku so pogajanja za sklenitev pogodbe v družbi za kemično industrijo v Ljubljani, za kemično tovarno v Mostah in za tramvajsko družbo v Ljubljani.

Posebnega pomena pa so pogajanja, ki so se [illegible] za pogodbeno ureditev položaja vseh uslužbencev v industriji in obrti. Vodena so bila ta pogajanja s predstavniki delavcev in s komisijo industrijcev, ki jo je v ta namen pooblastil zvezni svet v svoji zadnji seji 4. decembra. Vzajemno razumevanje in smisel za sodelovanje, ki preveva našo Zvezo in pokrajinsko delavsko zvezo, bosta prebrodila vse težave v korist te pomembne produktivne panoge, v korist uslužbenstva in v korist gospodarstva vse pokrajine.

Razen tega je Zveza razpravljala in odločila v raznih sporih, od katerih zadostuje, da se omenita dva pomembna razsodišča izreka, tičoča se delavcev v papirnici Vevče in v pivovarni »Union«.

Zvezni tajnik na raportu pri fašističnih ženah

Danes popoldne je imel Zvezni tajnik v Dopolavoru Ljubljanskega Fašija raport fašističnim ženam, ki so bile tamkaj zbrane. Tovarišicam, ki jim je pokrajinska zaupnica ženskih fašijev ga. De Vecchi izročila izkaznice za dolgoletno delavnost v vrstah ženskih organizacij, je Zvezni tajnik izrekel besede globokega priznanja in zahvale, predvsem za neutrudljivo delo, s katerim italijanske žene v Ljubljani nudijo svojo pomoč borcem in pomoči potrebnim družinam.

Velikodušni darovi

Želeč pomagati velikemu podpornemu delovanju pokrajinskega zavoda Visokega komisaria v prestolnici in v pokrajini sta industrijca Vavs Ivan (tovarna čevljev v Ljubljani) in Vidmar Angela (tovarna nogavic v Ljubljani) izročila Eksc. Visokemu komisarju 2000 oziroma 7000 lir za podporno namene.

Predpisi za rabo in nošenje fotografskih aparatov

Člen 1. Brez predhodne pooblastitve je prepovedano nositi s seboj ali rabiti fotografske aparate, vštevši take za kinemaografsko snemanje zunaj lastnega sanovanja, prodajnih obratovalnic ali fotografskih ateljejev.

Pooblastitev izdaja za vso pokrajino Kr. kvestura in je lahko začasna ali trajna. Izdajo jo lahko začasno tudi okrajna načelstva in velja v takem primeru samo na ozemlju zadevnega okraja.

Člen. 2. Kdor se navzlic določbam prednjega člena zaloti pri fotografiranju ali ima kakor koli pri sebi fotografski aparat ali aparat za kinematografsko snemanje, se takoj zapre in kaznuje, če ni dejanje huje kaznivo, z vojaško ječo do enega leta. Odredi se tudi zaplemba aparatov.

Za sojenje kršitev določb te naredbe je pristojno Vojaško vojno sodišče Višjega poveljništva oboroženih sil Slovenia - Dalmazia, oddelek v Ljubljani.

Bolgarski proračun

Sofija, 21. dec. AS. Bolgarski finančni minister je izjavil, da je ministrski svet odobril državni proračun za leto 1943, ki bo 22. decembra predložen parlamentu. Minister je dejal: »Dočim je večina tudi nevojskujočih se držav morala utrpeti zadnja leta mnogo izrednih izdatkov ter zahtevati naknadne kredite, pa Rolgarija v času 1939—1942 ne le da ni redno krila vse proračunske izdatke z rednimi proračunskimi dohodki, marveč je celo zaznamovala 21 milijard 714.000 levov dohodkov, dočim so znašli izdatki 19 milijard 499 milijonov 800.000 levov. Aktiva znašajo nad 2 milijardi levov in bodo uporabljena za plačilo vojaških dobav.

Sofija, 21. dec. AS. Z dekretom ministrskega sveta je bila v Bolgariji proglašena civilna mobilizacija vseh zdravnikov, lekarnarjev in sploh vseh oseb, ki so v zdravstveni službi.

Popust na železnicah za člane O. U. L.

Zaupnik ljubljanske vseučiliške organizacije sporoča, da je prometno ministrstvo raztegnilo na slovenske študente, vpisane v vseučiliško organizacijo in ki obiskujejo univerze v Bologni, Milanu, Padovi, Paviji, Trieseteju in Veneziji iste ugodnosti, ki veljajo za vseučiliščnike fašističnih organizacij obmejnih pokrajin, to je 50-odstotni popust za deset potovanj od Ljubljane do zgoraj navedenih mest. Študenti, ki žele izkoristiti to znižanje, naj se čimpreje javijo na tajništvu vseučiliške organizacije.

Prima linea, št. 7

Nova številka tednika »Prima linea« prinaša v svojem pestrem obsegu zanimive in poučne članke, tako na prvi strani članek, ki obravnava Ducejevo pisateljsko delo, s katerim je vsemu narodu dal najlepša navodila za sedanje in bodoče življenje. O požrtvovalnem duhu vojakov razpravlja članek »Plamenice življenja«, načelen pa je članek o novi evropski mladini. Na nadaljnjih straneh je zanimiv članek, zakaj je kinematografija umetnost, dalje upoštevanja vreden članek pod naslovom »Treba je poznati italijanske politične pisce«. Vsega upoštevanja je vreden članek o Mussolinijevem sindikalizmu, ki je pokazal novo smer v zmedi raznih izmov. Poseben članek je posvečen sindikalnim poskusom glede na Slovenijo in Dalmazio. Predzadnja stran je posvečena delovanju stranke v Ljubljani in pokrajini, zadnja stran pa bojevnikom in njihovemu športnemu udejstvovanju.

Vsem državnim in samoupravnim upokojencem in vdovam v vednost

Železniške izkaznice se za leto 1943. podaljšujejo pri finančnem ravnateljstvu v sobi št. 3, pritličje, med 10. in 12. uro dopoldne. Vhod je s Poljanske ceste. Obenem z izkaznico je treba izročiti znamke za 80 cent., ki se dobe pri blagajnah na kolodvoru.

Oni, katerim poteče letos veljavnost izkaznice, izdane leta 1938. za petletno dobo, dobe vložek k izkaznici. Vsi ti pa naj predlagajo izkaznice v podaljšanje šele po novem letu, ker finančno ravnateljstvo teh vložkov zaenkrat še nima na razpolago. Vsak vložek velja 1 liro.

Od Združenja javnih uslužbencev Ljubljanske pokrajine v Ljubljani, Wolfova ul. 10/II.

Podaljšanje veljavnosti vojaških nakazil

Prehranjevalni zavod Visokega komisariata je razposlal potom občinskih preskrbovalnih uradov razdeljevalcem racioniranih živil (gostinskim obratom, pekom in trgovcem), z okrožnico št. 28-III z dne 4. t. m., navodila glede novih posebnih nakazil za vojake na potovanju ali v službi izven sedeža svoje edinice.

Rok veljavnosti starih nakazil, ki je v zgoraj imenovani okrožnici določen do 30. XII. t. l., je po višjem nalogu podaljšan do 31. XII. t. l., kar naj upoštevajo vsi razdeljevalci.

27

CESARICA S TRPEČIM SRCEM

Cesarjevo zanimanje se je zbudilo zaradi tega, ker ga je prejšnji večer neka članica igralske družine dvornega gledališča zaprosila, da naj jo zaščiti pred nezasluženim postopanjem gledališkega ravnatelja. Pravilnost in zmernost njene pritožbe, dostojnost njenega obnašanja, lepota njenih oči, so ji takoj zagotovile pomoč vladarja, ki je bil vedno tudi sam izredno vljuden.

Imenovala se je Katerina Schratt; njen oče je bil poštar; bila je stara 28 let. Bila je lepa, ljubke postave, prijetnega glasu, živahnega pogleda, elegantna igralka, sposobna za veseloigro. Dunajčani, ki so vedno radi hodili v gledališče, so ji mnogo ploskali.

Po cesarjevi avdijenci se je gledališki ravnatelj zelo spremenil. Postal je nenavadno ljubezniv. Trudil se je, da bi ji dajal najboljše vloge.

Kadar je ona igrala, je cesar pogosto prihajal v svojo ložo, popolnoma sam s pribočnikom.

V maju 1888 se je cesarica s svojega beganja z Monakovega vrnila v Avstrijo in se pripravljala, da odide v Gastein. Nastanila se je na obširnem posestvu Lainz in cesar je prišel k njej.

Odkar je Katerino Schratt tako lepo sprejel v avdijenco, igralke ni več videl, razen v njenih vlogah v gledališču.

Elizabeta je vedela za zanimanje, ki ga cesar posveča članici svojega dvornega gledališča. O njej sta s cesarjem že večkrat govorila.

V parku Lainza se ji je v glavo prikradla čudaška misel. Sklenila je s prijateljstvom povezati cesarja in gledališko igralko. Katerina Schratt bi naj bila njena namestnica pri cesarju, kajti ona je na stalnih potovanjih, cesar pa je tako sam. Igralka bi naj v njegovo bivanje in njegovo okolico prinesla nekaj tiste miline, ki jo je cesar zaradi odsotnosti svoje žene moral pogrešati. Elizabeti se je ta misel, ki je bila proti vsem dvornim in družabnim predpisom in možnostim, takoj zazdela privlačna...

Premišljeno in že ukazano, da se izvrši; poklicala je k sebi igralko, ki je napravila nanjo takoj zelo dober vtis.

Njun razgovor je bil zelo dolg. Elizabeta je začela pojasnjevati svoj namen:

»Cesar se za vas zelo zanima. Živi sam, zelo sam; jaz sem namreč zelo slaba žena. Jaz sem vedno odsotna... Vaša družba bi mu bila zelo prijetna... Ali ne bi mogli midve postati prijateljici in vi boste skrbeli za cesarja?...«

Igralka je v grozi vzkliknila:

»Jaz sem preveč razburjena... Ne vem kaj odgovoriti Vašemu Veličanstvu...«

Tedaj pa so se odprla vrata na široko in sluga je naznanil cesarja Franca Jožefa, ki je bil dozdevno zelo presenečen.

Pogovor se je nadaljeval. Med razgovorom pa so vsi trije čutili, da se povezujejo v čudno zvezo prijateljstva in zaupanja.

Dunajsko dvorno gledališče gotovo na svojem odru še ni igralo tako čudno veseloigro, kakor jo je tokrat v svoji sobi uprizorila Elizabeta. Niti najdrznejši pisatelj si ne bi mogel zamisliti dela z vsebino, ki se je tisti trenutek razvijala v sobanah v Lainzu. Glavni igralec je bil njegovo veličanstvo Franc Jožef, avstrijski cesar, madžarski kralj, kralj češki, kralj hrvatski, Galicije, Ilirije in jeruzalemski kralj, veliki knez Transilvanije, vojvoda Lotarinški, grof in knez Habsburški, knez Tirolske, star 58 let; glavno žensko vlogo je igrala njeno veličanstvo Elizabeta, avstrijska cesarica, madžarska kraljica, hrvatska kraljica.. vojvodinja bavarska, stara 50 let; tretjo vlogo pa je imela gospodična Schratt, hčerka ubogega poštarja, članica dvornega gledališča, stara 31 let.

Proti koncu julija je vladarska dvojica odšla v Ischl na poletne počitnice. Tisto leto je bilo zelo moderno iti v kopališča v Salzkammergutu. Skoraj vse dunajsko plemstvo je bilo tam. Hoteli so prepolni, vile vse zasedene. Na vseh sprehodih pa so se širile samo še govorice: »Katarina Schratt je v Ischlu. Videli so jo, kako se je sprehajala s cesarico...«

Resnično je mnogo plemičev z zgražanjem ugotovilo, da se cesarica javno sprehaja z navadno gledališko igralko... Wittelsbachovka, ki je postala Habsburžanka, si je kaj takega dovolila.

Elizabetina okolica je postala zelo nemirna. Nadvojvoda Rudolf, ki ni bil na dobrem glasu in njegova mlajša sestra Marija Valerija, ki se je zaročila z nadvojvodom Francem Salvatorjem, sta rotila svojo mater, da naj opusti to čudno družbo. Toda Elizabeta je bila gluha na vse opazke.

Nenadoma pa je izjavila, da bo odšla na samotno posestvo Langbat pri Ischlu. Začela je zopet begati in zopet je bila vsa v objemu svoje bolezni. S seboj je odvedla samo dvorno damo grofico Mailath in ukazala:

»Naj me nikdo ne moti. Hočem popolen mir...«

Ko se je vrnila iz Langbatta, je nenadoma odpotovala v Beyreuth, kjer se je navduševala nad Wagnerjevim »Parsifalom«.

Dne 29. avgusta je bila v Kreuthu pri Tegernsseju. Nato se je za nekaj dni vrnila v Ischl.

Takoj po 1. oktobru se je v Miramaru vkrcala in odšla na svojevrstno »romanje«. Najprej je obiskala otok Misolugi, kjer je umrl angleški pesnik Byron, nato pa je odplula na otok Leukadijo, kjer je živela pesnica Sapho. Od tam je odpotovala na otok Krf, kjer je ostala dva mesca.

Sedaj se za cesarja ni več razburjala, ker je vedela, da ne more biti več tako osamljen.

Ko se je cesar predal pridnemu delu v dvoru, si je vsak dan dan zapisal v svoj dnevni red tudi obisk pri »gospodični Schratt«.

Važni predpisi za nadzorovanje tujcev v pokrajini

V našem časopisju je bila že objavljena zelo važna nova naredba Visokega komisarja »Predpisi za nadzorovanje gibanja in bivanja tujcev v Ljubljanski pokrajini« z dne 11. decembra t. l. št. 228, ki je izšla v »Službenem listu« dne 16. t. m, in ki stopi v veljavo z novim letom.

Naredba je dalekosežnega pomena, ker vsebuje povsem nove in zelo stroge predpise in se tiče velikega dela prebivalstva. Zlasti v mestu Ljubljani je odstotek onih, ki ne pridejo v poštev kot »tujci« v smislu naredbe, zelo majhen.

Naredba predvsem določa, za katere osebe kot »tujce« velja. So to: predvsem osebe brez državljanstva; nadalje oni, ki imajo sedaj ali ki so imeli pred 1. septembrom 1939 državljanstvo kake tuje države (n. pr. jugoslovansko) izvzemši one, ki so si po 1. septembru 1939 pridobili italijansko državljanstvo **in** izvzemši one, ki so bili pred razpadom Jugoslavije (pred 4. aprilom 1941) jugoslovanski državljani **in** ki imajo **poleg tega** še te predpogoje: 1. da so bili rojeni na ozemljih, priključenih Italiji maja 1941 (ljubljanska pokrajina, hrvaško primorje, del Dalmacije); 2. da so bili na dan 11. maja 1941 pristojni v kako občino ad 1. navedenih ozemelj **in** 3. da so na navedenih ozemljih stalno bivali vsaj 15 let ter bivali na teh ozemljih tudi dne 11. maja 1939.

V boljše razumevanje naj določimo pojem »tujec« še negativno, to je, kdo se v smislu naredbe ne smatra za tujca. Tujci niso: 1. vsi sedanji italijanski državljani; 2. vsi, ki so bili dne 11. aprila 1941 jugoslovanski državljani **in** bili tega dne pristojni v kako občino ozemelj, pripadlih Italiji **in** ki so pred tem dnem bivali stalno najmanj 15 let na navednih ozemljih **ter** so bili tudi rojeni na teh ozemljih. Pojem »tujec« je torej v smislu te naredbe zelo širok. »Tujec« v tem smislu je tudi star Ljubljančan, ki biva morda že petdeset let v Ljubljani, a ni bil rojen na ozemljih, priključenih Italiji, ali pa Ljubljančan po rojstvu, ki je bil kot uradnik začetkom 1941 premeščen kam na Gorenjsko, tako da 11. aprila 1941 ni bival na ozemlju, ki je sedaj italijansko.

Vsekakor pa ne bo te določbe interpretirati tako strogo, dobesedno, tako da bi tudi tisti, ki ima sicer vse druge predpogoje za to, da bi se ne smel šteti za tujca, bil smatran kot tujec samo zaradi tega, ker je bil tega dne mimogrede ali začasno izven prej omenjenega ozemlja. Po našem mnenju je smisel naredbe ta, da se zahteva, da je dotičnik imel svoje **redno bivališče** na omenjenem teritoriju dne 11. aprila 1941, ne glede na to, če se je tega dne ali tudi več dni ali tednov ob tistem času mudil izven navedenega ozemlja.

Naredba je precej obširna in vsebuje za tako imenovane »tujce« stroge predpise in stroge kazni ter ukrepe proti kršiteljem istih. Predpisuje dolžnost prijavljanja oziroma odjavljanja ob prihodu v kako občino pokrajine, ob pre- ali izselitvi iz pokrajine ali iz ene občine v drugo, nadalje nalaga dolžnost prijave odnosno odjave tudi osebam in ustanovam, ki sprejmejo tujca v delo ali službo ali ki odstopijo v last, uživanje (najem) tujcu kako nepremičnino ali stanovanje.

Važna je določba, da sme Visoki komisar eventualno sploh vsem tujcem ali pa posameznikom prepovedati bivanje v določenih občinah ali krajih in da sme izgnati tujce, ki so brez sredstev, ali take, ki se potepajo, postopajo ali beračijo. Tudi ima Visoki komisar pravico, da dá izgnati tujca, ki je **obsojen** za zločinstvo, ali ki je **ovajen** radi kršitve predpisov o bivanju tujcev ali predpisov za zaščito javnega reda in notranje varnosti ter sploh iz razlogov javnega reda. Iz vseh teh razlogov se lahko vsak tujec zavrne že na meji pokrajine. Namesto izgona lahko odredi Visoki komisar, da se tujec pošlje na mejo pokrajine ali da se internira.

Zlasti važne pa so prehodne določbe naredbe, ki določajo v glavnem sledeče:

Tujci, ki se na dan objave (16. XII. 1942) že nahajajo v pokrajini, si morajo priskrbeti v roku 30 dni ali potni list ali drugo enakoveljavno listino o istovetnosti, iz katere je razvidno njih državljanstvo in ki je izdana od države, kateri pripadajo; če pa nimajo nobenega državljanstva, mora biti ta listina izdana od države, v kateri imajo stalno bivališče.

Vsi tujci se morajo do 28. februarja 1943 **osebno** zglasiti pri pristojnem oblastvu (v Ljubljani pri Kvesturi, v drugih občinah pri uradu javne varnosti in kjer tega ni, pri občini), da vložé prijavo bivanja na posebnem prijavnem formularju, na kar prejmejo, če ni zadržkov za dovolitev bivanja v pokrajini, prejemno potrdilo o prijavi. To potrdilo se mora na zahtevo vedno pokazati organom javne varnosti. Navedena prijava bo morala navajati popolne osebne podatke ne samo prijavitelja samega, temveč tudi vseh ne nad 16 let starih otrok in sorodnikov prijavitelja, ki žive z njim.

Tujec, ki ne bo imel po 31. januarju 1943 potnega lista al druge enakovredne listine, iz katere bo razvidno njegovo državljanstvo — in tujec, ki ne bo imel po 28. februarju 1943 prejemnega potrdila oblastva o prijavi svojega bivanja po predpisih predmetne naredbe, bo kaznovan z zaporom do 2 mesecev in eventualno poleg zaporne kazni tudi še denarno do 5000 lir, — poleg tega bodo lahko proti njemu izdani policijski ukrepi (n. pr. izgon).

Imetniki prenočevališč in predstojniki zavodov, bolnišnic, zajednic itd. bodo morali tekom 1. marca 1943 zahtevati od tujcev, ki so v njih oskrbi, da pokažejo prejemno potrdilo o prijavi ter v slučaju, da ga tujec ne bo predložil, naslednji dan obvestiti o tem oblastvo javne varnosti, sicer bodo kaznovani.

Službodajalci morajo glede svojih službojemalcev, ki bodo v službi dne 1. 1. 1943, v roku 10 dni po 1. 1. 1943 podati predpisane prijave glede tistih, ki so tujci. Te prijave so obligatne tudi za tiste službojemalce-tujce, katerim je službeno razmerje prenehalo 31. 12. 1942 in se morajo v tem slučaju napraviti v treh dneh po 1. januarju 1943.

Ako so bile pred 1. 1. 1943 kake nepremičnine (stanovanja) odstopljene tujcem v last ali uživanje (najem) in bo ta odstop dne 1. 1. 1943 še v veljavi, morajo oni, ki so nepremičnine odstopili, napraviti predpisane prijave v 10 dneh.

Poleg predpisov v smislu te naredbe ostanejo pa še vedno v veljavi določbe o uvedbi in vodenju registra prebivalstva (naredba z dne 25. aprila 1942), ki predpisuje prijavljanje občinskemu anagrafičnemu uradu vseh sprememb, nastalih zaradi gibanja prebivalstva ob preselitvah iz občine v občino, iz ene hiše v drugo hišo iste občine, nadalje vseh sprememb najemnikov stanovanj itd.

Predmetna naredba, ki ima zelo važne dalekosežne določbe in ki zadeva velik del prebivalstva naše pokrajine, ni vsaj po besedilu v vseh točkah popolnoma jasna in razumljiva. Zato se pričakovano upa, da bodo naknadno izdana od pristojnega mesta potrebne interpretacije in pojasnitve. Posebno se zdi nejasno, ali je tudi za zakonsko neločeno ženo in za nedoletne otroke merodajno, kje je mož oziroma oče imel dne 11. aprila 1941 redno bivališče, ne glede na to, kje so žena oziroma mladoletni otroci takrat bivali.

Za enkrat je treba opozoriti na prijave, ki se morajo izvršiti v januarju 1943.

Službodajalci morajo za službojemnike-tujce, ki zapuste službo 31. 12. 1942, oziroma za one, ki bodo dne 1. 1. 1943 še v službi, napraviti prijave **do 3. januarja** oziroma **do 10. januarja 1943**, kakor to predpisuje čl. 27. naredbe.

Nadalje se priporoča, da prizadeti ne odlagajo, temveč da si čim prej preskrbijo v čl. 25. naredbe predpisano listino o istovetnosti, iz katere bo razvidno državljanstvo. Rok za preskrbo te listine poteče konec januarja 1943, kajti naredba stopi v veljavo z Novim letom (čl. 32.), navedena listina pa se mora priskrbeti v roku 30 dni (čl. 25.). Pri tem se vsi opozarjajo, da takozvane osebne izkaznice (carte d'identità), ki jih morajo imeti vsi moški od 16. do 50. leta starosti, ne nadomeščajo listin o istovetnosti, kakor jih zahteva čl. 25. naredbe, ker iz osebnih izkaznic ni razvidno državljanstvo imetnika. B.

»Čitaj in širi »Slovenca!«

Predbožični večeri v slovenskih družinah

Ljubljana, 21. decembra.

Za letošnjo predbožično dobo je značilno, da še vedno ni snega. Mladina se je nekdaj pogovarjala v tem času o zimskem športu in o smuških izletih, ki jih bo priredila na Štefanavo ali na novo leto; letos ni niti ledu in predbožično dobo preživljajo v družinah v gotovem oziru podobno, kakor pred 30., 40. leti, ko še ni bilo med nami navdušenih dilcarjev, ki jim je več za veselo »kristijanijo« kakor pa za kos sladke orehove potice.

Vreme se drži še vedno kakor ob jesenskem deževju. Stari in za jugovino občutljivi ljudje že komaj čakajo, da bi zapihal sever. Potem bo začelo nebo trositi nežne snežinke in dobili bomo dolgo pričakovano belo odejo. Oko se je bo razveselilo, zrak bo postal prijetnejši, ljudje vedrejši.

Za letošnjo predbožično dobo so značilni tudi dolgi večeri skupnega družinskega življenja. V mirnih časih so se raztepli odrasli družinski člani po večerji na obiske, v gledališče ali kavarno, sedaj pa ostajajo doma in preživljajo toploto dolgih zimskih večerov. Stare, ne napol pozabljene navade so prile marsikje spet do veljave. Zdaj, ko smo tik pred prazniki, si ljudje prizadevajo, da bi vsaj napol pozabili na vsakdanje skrbi in težave. Odrasli obujajo prijetne spomine in jih pripovedujejo malčkom. Tudi ded ali babica sta prišla do veljave; nekdaj so ju poslušali samo otroci, sedaj pa je krog poslušalcev tako velik, kolikor je članov družinske skupnosti.

Priložnost je nanesla, da sem doživel pri znancih večer, ki je te dni pred božičem tako značilen in lahko bi tudi rekel, tako značilen za naš slog družinskega družabnega življenja.

V topli sobi so sedeli trije otroci, ded pa jih je pripravljal na ljubko opravilo, ko bodo delali jaslice. Najprej so morali poslušati legendo o možu, ki je hodil od hiše do hiše in trkal na vrata, da bi dobil prenočišče za svojo slabotno ženo, ki je pravkar rodila otročička. Ljudje pa so bili trdosrčni in ju niso marali sprejeti pod streho.

Tik ob gozdu je zagledal mož pastirski ogenj, tja je krenil, da bi dobil vsaj žerjavice, da bi zakuril, ko bo moral prenočevati v votlini. Potem je povedal ded, da so se pastirski psi zaleteli v ubogega moža, da bi ga spodili, vendar mu niso mogli storiti nič žalega; kazali so zobe, grizti pa niso mogli. In ko se je tuji mož približeval pastirskemu ognjišču, je vrgel pastir gorjačo vanj. Tudi gorjača ga ni zadela.

Šele tedaj, ko si je nagrebel neznani popotnik žerjavice kar z rokami in si je nasul v plašč, je postir ostrmel. »Kdo je neki ta mož, ki mu psi ne morejo do živega, ki ga gorjača ne zadene, ki ga ogenj ne žge?,« je premišljeval in krenil za njim.

Potem je prišel v votlinico, kjer je sedela lepa žena z otročičkom v jaslih. Pastirja, čeprav je bil trdega srca, je revščina, ki jo je videl, ganila. Segel je v torbo, potegnil toplo ovčjo kožo in pokril z njo otročička. Otroci, ki so poslušali deda, so se oddahnili: »Pa je bil le dober ta pastir!« — »Počakajte, da povem naprej,« je povzel spet ded. »Dete v jaslicah je ljubeznivo pogledalo pastirja in v tem hipu je spregledal: videl je angelce, ki jih je vse polno v votlini, slišal njih pesem in gosli in piščali. Takrat je pokleknil na kolena, zakaj spregledal je, da je prišel k sami Sveti Družini ...«

Tako je pripovedoval ded legendo o Kristusovem rojstvu, ki jo je zapisala Silma Lagerloef. Potem je šele razgrnil knjigo in pokazal podobe vseh oseb in živalic, ki spadajo k jaslicam. S kakšnim veseljem so malčki ugibali, kdo je sv. Jožef in kdo oni trdosrčni pastir, ki je zagnal gorjačo vanj. Ded je nastopil s svinčnikom, papirjem in škarjami, ter začel prirezovati in izrezovati figure. Otroci so si jih izbirali po vrstnem redu, potem pa so jih barvali s pisanimi svinčniki, kakor so se učili v otroškem vrtcu. Vmes so prepevali božične pesmi in tako so izdelali svoje prve otroške jaslice. Samo do krutega pastirja niso dobili pravega odnosa; nikdo ga ni maral in ded si ga je moral pridržati zase.

Zbirajmo lupine pomaranč in limon

Zadruga »Žegoza« bo v sporazumu z zvezo društev »Mali gospodar« začela zbirati posušene lupine limon in pomaranč. Sprejemala jih bo in odkupovala vsak petek popoldne v svoji pisarni na Gallusovem nabrežju. Marsikdo se morda začuden sprašuje, čemu to. Je že tako, da vse preveč stvari še vedno zavržemo. Kaj vse roma po nepotrebnem med smeti ali pa v štedilnik, ko bi prav sedaj morali vse izkoristiti do zadnjega. Koliko je rejcev malih živali v Ljubljani, kako malo pa jih ve, da so tudi lupine limon in pomaranč posušene in zmlete izvrstno krmilo. »Žegoza« bo mlela te lupine in iz njih izdelovala krmilo, ki bo na razpolago članom po znosni in zmerni ceni.

Da se je zadruga lotila tega posla, gre zasluga v prvi vrsti podjetnemu in srečno uspelemu poskusu z divjim kostanjem. Tudi divji kostanj je prav dobro krmilo in letos na jesen je zveza društev »Mali gospodar« zbirala divji kostanj po Ljubljani in pokrajini. Vsega so nabrali približno 40 tisoč kilogramov. V svojih napravah je »Žegoza« predelala večino tega kostanja v zdrob, ki omogoča malim gospodarjem in gospodinjam prehrano kokoši, kuncev, koz, pa tudi pujskov. Podobno bo gotovo uspelo tudi predelovanje lupin. Odvisno je le od malih gospodarjev samih, če bodo nabrali in pravilno posušili zadostne količine lupin.

Dobave električnega toka. — Gospodarski bilten agencije Stefani piše: Nedavno je bil zaključen važen sporazum za dobavo električnega toka mestu Ljubljani in sicer na osnovi sporazuma od julija lanskega leta, po katerem so naslednstvene države dedovale na njih ozemljih leže̊če naprave. Prva pogodba je bila sklenjena za dobave električnega toka iz centrale Tacen, ki je seda jv posesti deželnih koroških elektrarnen, druga pogodba pa je bila sklenjena z družbo za preskrbo električne sile na Štajerskem, ki je sedaj v posesti deželnih koroških elektrarudnikov. Dotlej obstoječe pogodbe med temi napravami in Kranjskimi deželnimi elektrarnami so bile nadomeščene z novo pogodbo, ki zagotavlja mestu Ljubljani in pokrajini dobavo toka za 5 let na osnovi enotne cene tako za tok, ki ga dobavljajo kalorične kot vodne centrale. Zaradi morebitnih izprememb cen premoga je dovoljena meja do 20%. Veljavnost pogodb je predvidena s 1 julijem letošnjega leta.

Raj v Rusiji

Komunisti so svojim ukradli Boga, srečno posmrtnost in nebesa, zato jim pa obetajo paradiž na zemlji. Marx sam s svojimi materialističnimi formulami ni mogel dobiti za delavce komunističnega raja, obetal jim je le »svoboden razvoj«, a še to v nasprotju s svojim naukom, da bo treba uvesti »prisilno delo«. A kako naj bo ob »prisilnem delu« svoboden razvoj ali celo raj? Najmanj, kar si človek želi, je vendar svobodna izbira dela, če že mora delati. Res pa komunizem svobodne izbire dela ne more dopustiti, ker bi nastal strašen kaos. Zagotovite delavcem zadostno preskrbo, pa jim recite, da naj si vsak izbere tisto delo, ki ga najbolj veseli, ali pa tudi nobenega, pa boste videli, kako se bo delovni red izprevrgel v nered! V sedanjem redu, ki je res v njem tudi mnogo nereda, še gre, ker delujejo poleg svobode še razni činitelji, nagoni, naravni darovi, razmere, potrebe, slučaji, ki spravljajo delavce k raznim delom, tako da se končno delo nekako porazdeli. Nihče pa seveda ne bo dejal, da je to paradiž. A oznanite popolno svobodo, enakost in bratstvo, kakor mora to oznanjati komunizem, pa boste videli, kako se bo sedanji red — nered še tisočero poslabšal. Komunizem se ali izprevrže v divji metež, popolno anarhijo, ali pa mora uvesti silo in strah, tiranijo. Srede v komunizmu ni. Ali — ali! Oboje pa namesto raja ustvari na zemlji pekel!

Ali res verjamete komunistom, da je v Rusiji obetani paradiž? Seveda ima tudi glagol »biti« tri čase: je bil, je in bo. Da ni bilo v Rusiji obljubljenega raja takoj izpočetka v revoluciji in po revoluciji, to je dosti umevno. Prevrat je prevrat. Vendar je pa že komunistični prevrat v Rusiji naznanjal pekel. Tako strašno in razuzdano klanje, kakor je nastalo po Rusiji, dalje časa ni mogoče. Proti diktaturi proletariata mora nastopiti diktatura samosilnika, ki nastopi z brezobzirnim terorizmom in zopet v krvi zaduši razbrzdano svobodo, s tem pa seveda tudi uniči velikim množicam umišljeni raj. Tudi v Rusiji je bilo tako. A kar je bolj čudno, še po letih in letih pod drugim diktatorjem Stalinom so se pokazale potrebne »čistke«, in kar je še bolj čudno, čistke tudi v višjih krogih — tudi v komunistični družbi so namreč proti naukom komunizma družabni »krogi« — in kar je najbolj čudno, čistke med najvernejšimi komunisti in najzvestejšimi tovariši Lenina samega: Kamenjev — ustreljen; Zinovjev — ustreljen, Muralov — ustreljen.; Mačkovski — ustreljen; Trocki — izgnan. Naravnost strašna je lista ustreljenih velikih borcev komunizma, tudi Stalinovih sodelavcev! Ali pa čistka v vojski! Stalin je dal ustreliti nad tisoč generalov, med njimi slovečega maršala Tuhačevskega s sedmimi tovariši. Ali je v ruski vojski tako strašna anarhija, ali je pa tako strašna diktatura Stalina! Da bi bili vsi ti tisoči izdajalci komunizma, to ni verjetno; če so pa, so morali spoznati, da je komunizem prokletstvo za Rusijo! Gotovo pa ti strašni pojavi ne kažejo na to, da bi bil v Rusiji raj!

O raju za proletariat niti ni treba govoriti. Za vojsko so dobre skrbi, to je res, ker je obramba in da bi bila obramba nasilnega režima. Delavci, ki so najbolj sanjali o komunističnem raju, so globoko razočarani. Komunisti, ki so šli v Rusijo preučevat razmere, se ujemajo v tem, da delavci v Rusiji dosti slabše žive, kakor pa delavci v kapitalističnih zapadnih državah, kam, da bi bilo mogoče govoriti o kakem »raju«. Kmetje so pa prav tlačani. Boljši (kulaki) so poginili pri strašnem delu po gozdovih, kamor so jih pognali z njihovih polj, drugi pa delajo težko tlako za armado in industrijske delavce.

Ali bo prišel v bodočnosti tisti raj? Po tistem usodnem ali — ali, ki se mu komunizem ne more ogniti, bosta v Rusiji tudi v bodočnosti vladala sila in strah. A niti ne govorimo o tem, da brez religije in morale, ki ju komunizem s satanom načelno izključuje, sploh ni mogoč srečen socialni red. Tehničen napredek je mogoč, a ne sreča v dušah. Satan more ustvariti pekel, nebes pa ne more!

Kažejo na veliko Rusijo. Ali so zasužnjene mase, ki jih žene samosilnik z bičem v boj, dokaz resnične veličine in prave narodove sreče?

d.

KULTURNI OBZORNIK

Dve važni zgodovinski razpravi

2. Dr. Josip Turk: Vpliv protestantizma na slovenski narod (»Revija Katoliške akcije« št. 5-8).

Z nastopom protestantizma je stopil v razvoj slovenskega naroda zgodovinski činilec, ki je vplival in še vpliva na miselnost Slovencev tudi v naši dobi. Prav o tem vplivu govori razprava dr. Josipa Turka ter popravlja napake, ki jih je ustvarila o vlogi protestantizma ter njegovega razmerja do kulture formalistično matematična metoda naših literarnih zgodovinarjev. O protestantizmu in njegovem vplivanju govori pod tremi vidiki: narodnim, svetnokulturnim in versko moralnim. Že vnaprej pa pove, da je usodna in največja napaka prav ta, da se ti vidiki med seboj nasiloma ločijo in se prezira lestvica vrednot, kakor da bi versko moralno področje bilo le neko področje poleg narodnega in svetno kulturnega področja brez prave notranje harmonije med njimi. Težnja razprave je ta, da obsodi enostransko pojmovanje nekaterih vrednot, prikazuje pa celotnostno gledanje, kjer sta kultura in narodnost sestavni del obče hierarhije vrednot.

Z narodnega vidika je najprej resnično, da bi brez katoliške vere in Cerkve slovenski narod že v srednjem veku izginil z zemeljskega površja. Če se individualni narodnostni čut v krščanskem srednjeveškem občestvu ni toliko gojil, je bilo to za majhne narode dobro, kajti če bi se narodnostni čut dvignil že takrat, ko so bili nekateri veliki narodi še dokaj prežeti s poganstvom, bi od tega imeli škodo le majhni narodi, ki ne bi mogli kljubovati poganski brezobzirnosti svojih sosedov. A prav o protestantih je treba reči, da pomeni njihova reformacija pri nas višek tujega vpliva. V vsem katoliškem srednjem veku ni bil vpliv nemštva na Slovence nikdar tako velik, kakor v dobi protestantske reformacije. Protestantizem so pri nas širili nemški plemiči in nemško meščanstvo. V njih je dobil Primož Trubar svoje zaščitnike. Bistvo vprašanja je pa vendarle v tem, da se je protestantizem postavil po robu katoliški veri in Cerkvi, ki sta bili s slovenskim narodom tako globoko povezani. Če bi Trubar delal z kakih narodnostnih vidikov, bi moral spoznati, koliko škoduje slovenskemu narodu s svojim protestantizmom, ker ga je začel trgati od katoliške vere, ki mu je bila v toliko korist. S tem, da je Trubar začel razdirati miselno in versko enotnost slovenskega naroda, je naredil nepopravljivo škodo, ki mu je zgodovina ne more oprostiti. V narodnostnem oziru je protestantizem vplival na Slovence torej zelo negativno.

Teža vsega vprašanja v razpravi se nanaša na svetnokulturno področje, kjer so protestanti izdali prve slovenske tiskane knjige. Mnogi tega dejstva ne presojajo pravilno. Sklepajo namreč iz njega, da je protestantizem bolj napreden kakor katolicizem, zato narodu bolj koristen. Razne literarne šole pri nas proslavljajo dobo protestantske reformacije med Slovenci kot junaško dobo slovenske literature, naslednjo katoliško dobo pa podcenjujejo in prezirajo. Poleg tega, da so Trubarju potisnile pero v roke prav posebne okoliščine (ker iz pregnanstva ni mogel ustno govoriti, se je posluževal knjige; ljudski prevod sv. pisma je nujno zahtevala narava protestantizma, ker protestantizem uči, da naj vsak sam zase črpa vero iz sv. pisma), ki prav nič ne izhajajo iz kake samostojne težnje po ustvarjanju kulture ali narodnega jezika, pač pa so videle v slovenščini le sredstvo protestantske propagande, je treba predvsem gledati na pojav protestantske slovenske književnosti s celotnega vidika. Pod tem vidikom pridemo do nujnega spoznanja, da je bila protestantska slovenska literatura katoliškemu slovenskemu narodu tuja in škodljiva, ker je cepila tako njegovo versko kakor narodno edinstvo. Seveda se vse to spet prenaša na osrednje vprašanje o razmerju med idejo in kvaliteto. Nekatere naše literarne šole stoje namreč na stališču, da je odločujoča le kakovost in naravno pod tem vidikom motrijo vso našo literarno in kulturno preteklost. Toda enkrat za vselej je treba poudariti, da je to zelo velika zabloda, ki so ji žal podlegli nekateri literati katoliškega izvora. O takih malikovalcih kvalitete je dejal Slomšek: »So, ki za materni jezik vse dajo, zrno zavržejo, da le lupino imajo, kar je malikovanje in greh.« Jezik ni nekaj takšnega, da bi vse drugo moralo stopiti za njim v ozadje, tudi z ozirom na škodo, ki jo raba jezika lahko povzroči. Protestantska slovenska književnost pa je bila slovenskemu narodu tuja in škodljiva tako po svoji vsebini (ideji), kakor tudi po svojem izvoru in namenu. **Tako lahko rečemo, da se prava slovenska narodna književnost ne začenja prav za prav s protestantsko slovensko književnostjo, ker slovenski narod nikdar ni bil in tudi ni postal pripadnik protestantizma in ker za narodno književnost nikakor ne moremo smatrati samo jezikovno lupino brez narodnega jedra.** Taka uporaba slovenskega jezika je bila le jezikovna zloraba. Jedro vprašanja se torej vrti okrog pojmovanja kulture. Katolicizem nasprotuje zgolj tostransko usmerjeni kulturi, zato je med zgolj svetno usmerjeno kulturo in njegovim pojmovanjem sam po sebi razumljiv kulturni boj.

Najbolj usodno pa je vplival protestantizem na Slovence v verskem oziru. Tu je njegovo najbolj svojsko področje, kjer se je pa najslabše odrezal. Nelogično je govoriti o reformi protestantizma. Pojem reforme vključuje namreč poboljšanje. Toda osnovni nauk protestantizma je prav trditev, da se človek moralno sploh ne more poboljšati. Protestantska reforma je torej nesmisel. In res je iz protestantizma prišlo med Slovence veliko kvarnih versko moralnih posledic, ki jih je šele prava katoliška obnova mogla odpraviti.

V poznejših stoletjih je skušala resnična katoliška obnova (kako so bili voditelji naših literanih šol pod vplivom protestantizma kaže najbolj to, da so sledeč protestantom poimenovali protestantsko gibanje reformo, pravo katoliško obnovo pa protireformo!) popraviti rane, ki jih je povzročil protestantizem na telesu slovenskega naroda. To se ji je v odlični meri posrečilo. Nastopila je cvetoča doba verskega življenja, katoličani so ustvarili prvo res slovensko narodno književnost, ki so jo Slovenci lahko vzeli z veseljem v roke. 17. in 18. stoletje pomeni pri Slovencih višek katoliškega življenja.

Ob koncu 18. stoletja je doba jožefinizma in janzenizma zopet med nas zanesla protestantski vpliv. Ko je ta doba minila, pa se je pojavil liberalizem, ki se je prav tako pod vplivom protestantizma javljal v politični gonji proti katoliški Cerkvi in papeštvu. Liberalizem je začel ustvarjati kulturno zgodovino, kjer je skušal prezreti ali potisniti v ozadje kulturni pomen katolicizma, dvigniti in poveličevati pa pomen protestantstva. Toda ta kulturna zgodovina greši s tem, da presoja vso kulturo enostransko, z literarnega ali celo filološkega vidika. Prikrojila si je formalistično matematično metodo, ki šteje, meri in tehta le z zunanjimi merili. Treba je izvesti revizijo metode. Proti formalistično matematični metodi je treba uveljaviti vsebinsko metodo. Šele ta metoda nam bo dala resnično sliko o vlogi protestantstva in katoličtva v kulturnem razvoju slovenskega naroda.

Vpliv protestantizma pri Slovencih je torej veliko večji, kakor pa si more predstavljati povprečno poučen človek. Še danes celo med slovenskimi katoličani ne manjka pojavov, ki so se rodili vsaj pod nekim daljnim vplivom protestantizma, ki še živi na svetu in se tudi kulturno udejstvuje. V katoliškem narodu je v soglasju z narodnim duhom treba take pojave izločiti. Naš katoliški napredek je treba zgodovinsko navezati na dobo katoliške obnove, ki sta jo prekinila jožefinizem in janzenizem ter ga obogatiti z novimi katoliškimi momenti.

Kakor prej Učeničnikova, tako nam tudi Turkova razprava dovolj jasno ponazoruje zgodovinske vzroke sedanjega stanja na Slovenskem. Le kdor pozna vse te vzroke, pozna tudi jedro vprašnja, okrog katerega se vrte že dokaj let naši literarno zgodovinski in idejni spori.

France Glavač.

•

V zadnjem poročilu o Učeničnikovi razpravi o obletnici prvega katoliškega shoda v Ljubljani

Drobne novice

Koledar

Torek, 22. decembra: Demetrij, mučenec; Ishirijom, mučenec; Flavijan, mučenec; Heremon, škof in mučenec; Flor, mučenec.

Sreda, 23. decembra: Viktorija, devica in mučenica; Servul, spoznavalec; Mardonij, mučenec; Teodul, mučenec; Migdonij, mučenec.

Lunina sprememba: 22. decembra ščip ob 16.03. Herschel napoveduje vetrovno vreme, sneg.

Novi grobovi

✝ **Ivana Oražem.** V 66. letu starosti je zatisnila oči Ivana Oražem, posestnica in trgovka v Ljubljani. Blago gospo, ki je bila zaradi svoje dobrosrčnosti znana po vseh Mostah, bodo pospremili na zadnji poti v sredo popoldne ob treh iz Predovičeve ulice 5 na pokopališče v Štepanji vasi.

✝ **Marija Hafner.** V Ljubljani je umrla gospa Marija Hafner, vzgledna mati. Pokopali jo bodo v torek ob treh popoldne iz kapelice sv. Krištofa na Žalah.

✝ **Marinček Anton.** 7. novembra je umrl g. Marinček Anton, uradnik Pokrajinske delavske zveze. Sv. maša zadušnica bo 29. decembra ob osmih v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

✝ **Marija Zalokar.** 19. decembra je umrla gdč. Marija Zalokar, trg. sotrudnica tvrdke Šumi. Pogreb je bil včeraj ob 2 popoldne z Žal na pokopališče k Sv. Križu.

✝ **Jože in Tončka Lužar.** Umrla sta Jože in Tončka Lužar, rojena Toman. Sv. maša zadušnica bo v torek, 22. decembra ob sedmih zjutraj v župni cerkvi sv. Cirila in Metoda za Bežigradom.

✝ **Florenini Ludovik.** Po dolgi bolezni je v 73. letu umrl višji poštni kontrolor v pokoju g. Ludovik Florenini. Pokopali so ga v nedeljo popoldne.

Naj vsem sveti večna luč, vsem, ki žalujejo za svojimi dragimi, naše iskreno sožalje.

Naročnikom »Naše knjige«

Prva knjiga svetovno znanega romana

Charles Dickens:

DORRITOVA NAJMLAJSA

izide v torek

Naročnike prosimo, da jo dvignejo v

Ljudski knjigarni v Ljubljani, Pred Škofijo 5

— **Za Božič in Novo leto** daruje vsaka naša družina svojim prijateljem in znancem, posebno še po dobrem berilu hrepeneči mladini med drugim tudi izvod »Družinske pratike«, ki razpisuje za leto 1943 petnajst lepih knjižnih nagrad. Storite tudi vi tako!

— **Še vedno deževno in toplo vreme.** Od 15. t. m. naprej kaže toplomer vsak dan jutranjo in dnevno temperaturo nad ničlo. Je zelo toplo, za ta čas nenavadno vreme. Močni nalivi so trajali od sobote do nedelje zjutraj, ko je padlo po dežomeru 22.3 mm dežja. Od nedelje na ponedeljek je tudi rosilo in je bilo 8.6 mm dežja. Nedelja je bila drugače megljena in oblačna. Tudi jutro v ponedeljek je bilo megleno. Deloma je rosilo. V nedeljo je bil zaznamovan jutranji temperaturni minimum +8, dnevni maksimum pa +9.4, ki je bil nespremenjen napram soboti. Od sobote do nedelje opoldne je barometer padal in dosegel v nedeljo zjutraj 763.8 mm, v nedeljo opoldne pa se je začel naglo dvigati ter je v ponedeljek zjutraj dosegel 773.2 mm. Torej velik dvig za dobrih 10 mm.

— **Nesreče na deželi.** Na Jezeru pri Kamniku, občina Preserje, je 14 letnega posestnikovega sina udaril konj močno v glavo. S težko poškodbo je bil prepeljan v ljubljansko bolnišnico. — Posestnikov sin, 21 letni France Mlakar na Rakeku, je jahal konja in padel. Zlomil si je desno roko. — Alojzija Šmrekarjeva, 36 letna žena posestnika na Primskovem, okraj Novo mesto, je padla z voza in si zlomila levo roko.

— **Kraj, kjer kompas stavka.** Eden najbolj znamenitih krajev na svetu je malo mestece Gold Hill v državi Oregon v Združenih državah Amerike, kjer so zakoni magnetne igle izgubili svojo veljavo. Če tam položiš kroglo na čisto ravno ploščo, ne bo ostala na svojem mestu, marveč se bo trkljala proti severu. Če pa nasprotno na popolnoma brezvetroven dan vržeš kak predmet proti severu, bo prišel nazaj tja, odkoder si ga vrgel. Te čudne pojave pa opazujejo samo na razmeroma malem prostoru, približno pol kilometra v premeru. Na tem ozemlju gnezdijo tudi mali ptički in ko letijo čez to ozemlje, se zdi, kakor bi jih neka magična sila vlekla k tlom. Živalice zaidejo v krog močnih magnetičnih struj, ki jim onemogočijo polet. Doslej se znanosti še ni posrečilo, da bi odkrila vzroke teh čudnih pojavov. Zdi se, da so normalni naravni zakoni na tem mestu precej ozko odmerjenem prostoru popolnoma brez veljave.

Ljubljana

Opozorilo davkoplačevalcem. Davčna uprava za mesto Ljubljano razglaša, da je plačilo davkov in sploh vseh davščin dovoljeno le po poštni položnici na račun davčne uprave ali pa direktno pri blagajni davčne uprave na Vodnikovem trgu. Davčni izvršilci niso pooblaščeni sprejemati denarja na račun raznih davščin in taks. V svrho razbremenitve blagajne pa bi bilo želeti, da se izvrše plačila čim več potom pošte. Blagajniška plačila večjih zneskov ali vplačila z različnimi novčanicami je treba opremiti z denarnim seznamom.

Zahvala! Vincencijevi konferenci v Trnovem se kar najlepše zahvaljuje za lir 200, ki jih je darovala gospa Josipina Sartori za reveže mesto venca na grob † g. dvornega svetnika Bonača. Bog povrni!

ZA BOŽIČ SE SPOMNITE NAJBEDNEJŠIH — SLEPIH. DARUJTE DRUŠTVU SLEPIH.

Duhovne vaje za dekleta bodo v Domu Device Mogočne od 26. do 30. decembra. Hrano in stanovanje bodo udeleženke lahko imele doma. Pričetek 26. decembra od 5 popoldne. Nadaljnji spored boste zvedele v zavodu. Prijavite se čimpreje na Predstojništvo Lichtenturnovega zavoda, Ljubljana, Ambrožev trg 8.

Za božično praznike vas vabi Frančiškanska prosveta v svojo dvorano, da si ogledate krasno božično dramo »Vrnitev«, ki jo je spisal domač avtor Vombergar. Pred vašimi očmi se bodo odigravali prisrčni prizori sv. večera na deželi. V to svetonočno razpoloženje poseže usoda s svojo neizprosno roko. Predstave na sveti dan, 25. t. m., in v nedeljo, 27. t. m., obakrat ob 4 popoldne. Vstopnice v predprodaji v trgovini Sfiligoj, Frančiškanska ulica 1.

Starši! Korepetitorij daje vašim otrokom, ki obiskujejo gimnazijo, trgovsko akademijo, trgovsko, meščansko in ljudsko šolo instrukcije iz vseh predmetov dnevno po dve uri (razlaga poprava nalog, izpraševanje itd.). Honorar nizek, revni popust. Prijavljanje dnevno od 8—12 in od 14—16, **Korepetitorij, Mestni trg 17-I.**

Koncertno občinstvo opozarja Glasbena Matica, da je morala preložiti IV. simfonični koncert na ponedeljek, dne 28. t. m. Začetek bo pravtako ob 18. Kupljene vstopnice ostanejo v veljavi in izvajal se bo pod vodstvom Karla Rupla celotni napovedani spored.

Veliko poslanstvo vrši Jalnov »Dom« s svojo vodilno mislijo, da je dom temelj vsega našega življenja in je zato vreden vse ljubezni in vseh žrtev. Igro bo uprizoril **»Rokodelski oder«** na dan sv. Štefana, v soboto ter v nedeljo 27. decembra ob pol 5 popoldne. Opozarjamo na predprodajo vstopnic, ki bo obakrat od 10 do 12 dopoldne in dve uri pred predstavo v društveni pisarni, Petrarkova 12-I. d.esno.

Mladinska predstava za novo leto. P. Krizostom, znani mladinski pisatelj in velik prijatelj najmlajših, je napisal dve ljubke igrici »Začarana kraljevska otroka« in »Mali Jezus je prišel«, ki ju bodo na novega leta in v nedeljo 3. januarja ob 4 popoldne uprizorili križarji in klarice v frančiškanski dvorani. Opozarjamo starše in vzgojitelje na to predstavo. Svojim malim varovancem nudite s tem obiskom najprijetnejše božično veselje. Vstopnice od 8 lir navzdol so že v predprodaji v trgovini A. Sfiligoj, Frančiškanska 1.

Obvestilo

Za praznike bo tvrdka »Everest« — **Prešernova ulica 44** izposojala gramofone in plošče. — Da ne bo prevelik naval zadnji dan, naproša tvrdka cenjene interesente, da si pravočasno izberejo in rezervirajo gramofon in plošče, ker je število omejeno.

Mislite na bodoče dni! Učite se modernih jezikov! Italijanščino, nemščino, francoščino in angleščino poučujemo po najugodnejši in praktični metodi. Novi tečaji iz vseh jezikov se začno prihodnji teden. Ure po izbiri. Prijavljanje dnevno od 8—12 in od 14—16, **Korepetitorij, Mestni trg 17-I.**

Gledališče

Opera. Torek, 22. decembra ob 16: »La Boheme«. Red Premierski. — Sreda, 23. decembra ob 16: »Stepa miši«. Opereta. Izven. Znižane cene od 20 lir navzdol. — Četrtek, 24. decembra: Zaprto. — Petek, 25. decembra ob 16: »Traviata«. Izven. — Sobota, 26. decembra ob 16: »Gasparone«. Izven. — Nedelja, 27. decembra ob 16: »Thais«. Izven. — Ponedeljek, 28. decembra: Zaprto.

Abonente premierskega reda opozarjamo na torkovo predstavo Puccinijeve opere **»La Boheme«.** Libreto opere je posnet po slovitem Murgerjevem romanu. Osebe: Rudolf, glasbenik — Lipušček, Marcel, slikar — Janko, Schaunard, glasbenik — Dolničar, Golin, filozof — Betetto, Mimi — Vidalijeva, Musetta — Polajnarjeva, Benoit, hišni posestnik, Alcidor — Anžlovar, Parpignol — Kristančič. Dirigent: D. Žebre. Režija in scena: C. Debevec. Zborovodja: B. Simoniti. Slovenski libreto opere v Stritofovem prevodu je v prodaji v operni blagajni.

Opera pripravlja Puccinijevo opero Sestra Angelika« v režiji **Roberta Primožiča in Beethovnovo »7. simfonijo«** v koreografiji **Maksa Kürbosa,** pod glasbenim vodstvom dirigenta Antona Neffata. — Premiera bo 30. decembra.

Dramsko gledališče. Torek, dne 22. decembra ob 16.30: »Očka«. Red Torek. — Sreda, 23. decembra ob 16.30: »Primer dr. Hirna«. Red Sreda. — Četrtek, 24. decembra: Zaprto. — Petek, 25. decembra ob 16: »Očka naš . . .«. Izven. — Sobota, 26. decembra ob 14: »Peterčkove poslednje sanje«. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol. Ob 17: »Ples v Trnovem«. Izven. — Nedelja, 27. decembra ob 10: »Princeska in pastirček«. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol. Ob 16: »Hamlet«. Izven. — Ponedeljek, 28. decembra: Zaprto.

Strindberg: »Očka«. Drama v treh dejanjih. To delo je prišlo po dolgih letih spet na oder in ima za vsebino družinski konflikt in sicer boj moža in žene za premoč v volje. Psihološko globoko v človeško dušo segajoča drama vsebuje dve osrednji vlogi: moža, ki ga bo igral P. Kovič in njegovo ženo, ki jo igra Gabrijelčičeva. Nastopajo še: Berta, njuna hči — Simončičeva, dr. Oestermark — Košič, pastor — Gorinšek, dojilja — Kraljeva, Noejd — Potokar. Delo je zrežiral Jože Kovič.

Prva produkcija šole Glasbene Matice bo danes ob pol 6 zvečer v mali filharmonični dvorani. Spored je zelo obsežen, nastopilo bo okrog 30 gojencev, ki posečajo pouk v klavirju, violini in čelu na glasbeni šoli. Podrobni spored se dobi v knjigarni Glasbene Matice in velja obenem kot vstopnica v malo filharmonično dvorano. Opozarjamo, da bo začetek točno ob pol 6. Druga javna produkcija šole Glasbene Matice pa bo v sredo, dne 23. t. m. ob tri četrt na 6 v veliki filharmonični dvorani. Na tej produkciji pa bodo nastopili gojenci klavirskega oddelka, dalje gojenec solopevskega oddelka, šoleki orkester, mladinski zbor ter mladinski zbor in šoleki orkester skupaj.

Igrače darila »Ciciban« za božič Vas vabi ENGELMAN, Tavčarjeva ulica 3.

Kaj je Super čaj? Te dni se je pojavil v vseh boljših trgovinah in kavarnah čaj z imenom Super (nad čaj), ki ima vsa svojstva kolonialnih čajev in jih po okusu, aromi in barvi celo prekaša. Super čaj je plod resnega in znanstvenega raziskavanja ter so se pri predelavi prvin poslužili sličnih postopkov kakor jih uporabljajo pri drugih kolonialnih čajih (ruski itd.), pri tem pa se je zlasti pazilo na to, da se ne uničijo hranljivi vitamini ter da se izločijo vse tvarine, ki bi kakor koli lahko neugodno delovale tudi na najobčutljivejše osebe. Zaradi teh izrednih lastnosti je Super čaj obenem hranilni oziroma dietični čaj. Na podlagi analiz je bil postopek prijavljen patentnemu uradu za mednarodno zaščito v Bernu, kjer je vzbudil na polju hrani pravo senzacijo. Super čaj je v prometu v različnih velikostih, poskusne vrečke, ki bodo pa samo kratek čas v prometu, stanejo samo L 1.85 ter jih dobite pri Vašem trgovcu.

Zlata nedelja. V vremenskem pogledu je bila zlata nedelja meglena, oblačna in čemerna. Zjutraj je močno deževalo. Zadnja nedelja pred božičnimi prazniki je v poslovnem svetu nazvana »zlata nedelja«. To nedeljo so bile trgovine dopoldne odprte in ljudje so hiteli nakupovat razne stvari za božične praznike. Zaradi slabega vremena so ljudje splošno ostajali doma in se posvečali lepi knjigi. Drugi so obiskovali razne kinopredstave, kakor tudi predstave v obeh gledališčih. Tudi Rokodegski dom je imel izredno velik obisk. Igra »Firma« je zelo privlačna. Ljubljančani so tudi obiskovali vse umetniške razstave.

Naznanila

RADIO. Torek, 22. decembra: 7.30 Lahka glasba — 8 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Operetna glasba — 13 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.17 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — Simfonična glasba — 14 Poročila v italijanščini — 14.15 Plošče — 14.25 Koncert, vodi dirigent Morelli, sodeluje sopranistka Mariam Malacarne — 15 Poročila v italijanščini — 17 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 17.10 Pet minut gospoda X — 17.15 Plošče »La Voce del Padrone — Columbia« — 19 »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v italijanščini — 19.45 Karakteristični kvintet — 20 Napoved časa — Poročila v italijanščini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.45 Tipična glasba — 21 Orkester Cetra vodi dirigent Barzizza — 21.40 Koncert violinista Karla Rupla — pri klavirju L. M. Škerjanc — 22.05 Predavanje v slovenščini — 22.15 Koncert Adamičevega orkestra — 22.35 Znani valčki — 22.45 Poročila v italijanščini.

LEKARNE, Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

Misli ob jaslicah

Vse, kar je pod lažnim imenom svobode in napredka poldrugo stoletje preraščalo resnično kulturo duha in srca in se dušeče razbohotilo, se danes kakor slamnate bilke vrtinči v pišu burje, ki je zabrila nad kaosom, kakor se godi vsekdar, kadar božja sila na novo ustvarja. Ilkrati ko se razgalja nevrednost vsega, kar se je bilo zgradilo na zanikovanju Boga, na zametavanju njegovega nravstvenega reda in na zasmehovanju idealizma, se razblinja tudi slabotna in izpačena čustvenost, ki po krivici nosi ime vere in v božjem išče predvsem lastnega osebnega ugodja, sladke tolažbe in zavarovanosti pred težkimi nalogami, ki jih stavlja življenje v borbi za uresničenje božjega kraljestva. Obenem se vse zmote, podedovane od minulih dveh stoletij, kopičijo v eno, ki se krčevito trudi, da bi se vzdržala in obeta, da bo to, kar se more realizirati le z vero v Boga in njegov večni zakon po sili vsepremagujoče ljubezni, ustvarila brez njega in proti njegovi resnici.

Tisti pa, ki prav tolmačijo znamenja časa, ko duh božji nad vodami lomi led in suši mlakuže, so razumeli, kaj je danes naša naloga. Bog zahteva posebno sedaj zase vsega človeka; prav tako kakor polovičarstvo in meglena nedoločnost mu je zoprna vsaka nezdrava potvorba in nenaravni nadomestki krščanstva, ki se ogibajo moške dejavnosti na vseh področjih praktičnega življenja in se zadovoljujejo s prazno lupino in od povsod druged zbrano navlako. Z videzom ni danes mogoče nikogar več varati, duha in duše krščanstva iščejo in po njem koprne vsi, ki so dobre volje, živega Boga in njegovega Sina žele srečati in pomagati, da zavladajo človeštvu načela človeka vrednega življenja.

Novorojeno božje dete v jaslicah, njegov spomin in praznik nam zato pač ne smeta biti zgolj le priložnost za očitovanje milih čustev, resnične ali navidezne družnosti in prisrčnosti, prijetno božajočega razpoloženja ali celó site zadovoljnosti, ampak sladki mali Jezus nam danes z vso silo kliče pred oči živo podobo Mojstra v polnih moških letih, ki so bila trda, veličastna in s človeške strani tragična borba za resnico, za poduhovljenje človeka in njega vstajenje iz živalske sebičnosti v vzajemno družbo duš, ki nosijo v sebi božjo podobo. In tudi tistih njegovih besed se bomo spomnili, da ima še veliko drugih ovčic, ki niso v njegovem hlevu in blodijo v zmotah in predrazsodkih izven luči njegovega blagega oznanila, pa se bomo zavedli, kaj vse zahteva v tej orjaški dobi od vsakega krstjana večna Resnica in Ljubezen, katera je prinesla ogenj na zemljo. Lučenosec mora biti Kristusov učenec. Le luč razbija temo.

Tako se zožuje in se bo čimdalje bolj izoževal krog, kjer še vlada tema, izpačenost, oboževanje gmote, hlinjena pravost ali zgrešeni pogon za boljšim na peščeni podlagi, ki ne more nositi trdne stavbe. Mi pa se spomnimo, kar je Mauriac v svojem »Življenju Jezusa« zapisal: Tisti, ki so videli Gospoda, ko je živel v Palestini, so prejeli manjšo milost od nas, ki živimo, ko se njegove besede izpolnjujejo v tolikem veličju in pretresu.« •••

Za Božič

V naši zbirki

»Mladinska knjižnica«

so izšle

štiri krasne novosti:

1. Kunčič: **Nebeška lestvica,** povesti, kart. 21 L
2. Swift-Glavan: **Med pritlikavci in velikani,** 30 L
3. Rudan: **Mlada vesna,** kart. 15 L.
4. Gaspari: **Komedije** (z lesorezi), kart L 30·—

Vse štiri knjige so bogato ilustrirane.

Kdor se naroči na vse štiri knjige, jih dobi **po subskripcijski ceni ki je samo L 75·—**

Založba Ljudske knjigarne, Ljubljana

Pred Škofijo 5 — Miklošičeva cesta 5

je izostala pripomba, da je bila razprava priobčena v »Reviji Katoliške akcije«. Obe razpravi, Ušeničnikova in Turkova, sta v zadnji (3.—8.) številki te revije, ki se naroča na upravi RKA, Kopitarjeva 2.

Razstava Mihelič-Tine Kos

(V salonu »Ribnica« na Pražakovi cesti.)

Mislim, da sem že nekoč napisal, da spada slikar France Mihelič med tiste vrste umetnikov, ki v svojem poklicu dobro vedo, kaj hočejo, ki so že daleč preko poizkusov, omahovanja in teoretiziranja: »danes se bomo vrgli pa na socialne motive«, ali kaj temu podobnega. Gotovo je, da niso »padli učenci z neba«! Toda njihovo učenje je bistveno različno od preizkušanja »bravur« umetniških enodnevnic. Nekje globoko v njihovih dušah že tli ogenj instinkta in podoba sveta si že prevzema slutenjsko obliko. Dokler ne »zadenejo« pravi ton, ki je v stanu dati slutnjam resnično obliko, si iščejo oporo. Ko pa najdejo to ravnotežje, se jim odpre njihov svet v vseh dimenzijah. Odslej korakajo nevzdržno proti svojemu cilju. Slikar Mihelič je že zdavnaj na svoji poti. Zadnje njegove razstave in tudi pričujoča govore za to. Mihelič je tisti slikar, ki je najbolj dosledno obračunal z larpurlartističnim razprezanjem duhovnosti v naši umetnosti. Namesto te pa se je naslonil na neizmerno zakladnico narave in ta mu je kot veliko darilo naklonila dvoje: prvič obliko, ki ne pozna šablone, ne borbe s praznimi sencami, ne slabokrvnosti; in drugič: pravo duhovno vsebino, počivajočo na realnih temeljih, navezano na določeni svet. To je vsebina narodnih običajev, silna krvna vez naroda z zemljo, narodna legenda, polna pravljičnosti, a po svoji usodnosti tudi groze. To je pravi, resnični duhovni svet, zgrajen na trdnih filozofskih temeljih, in na iskrenem občutju sodelujočega srca. Pesem slovenski zemlji in njenemu človeku, zapeta v mračnem molu. Slikar vidi krajino polno otožnega razpoloženja umirajoče jeseni ali zgodnje pomladi. Pod mokrotnimi zastori neba na razmočenih kolovozih in vaških trgih živijo kurenti svoje življenje in nehanje (»Pretep«), polno zakrite groze in usodnosti, ki sega s svojimi koreninami daleč nazaj v pradavnino. Vse je povezano med seboj v teh podobah mračnega občutja, ljudje in krajina, življenje in smrt, čas in preteklost. Nad vsem pa stoji umetnik s faustovskim srcem vprašujoč se neprestano in poln nemira: »Zakaj? Odkod?« Odkod ta usodna danost življenja? In tako mu včasih zamre dih v tesni grozi, sličnі strahotnosti občutja E. A. Poeja; skrivnostni poslanec usode, zagonetni berač (»Berač«), se smehlja z nedopovedljivim smehljajem. Komu? Nam, usodi, ali pa morda vizijam norosti in življenja pod temnim nebom ozadja? Včasih pa se pogled oddahne na zvestem prijateljstvu človeka z naravo, ob intimnih prizorih ljudi in živali v zavetju orjaških dreves. In naposled se je čudež božične noči zgodil nekje pod Ptujsko goro. V pravljici zimske odeje, slovenske vasi, pod zimskim nebom, polnim čudovitega občutja (»Jaslice«)!

Slikar se je mimo teh vprašanj v zadnjem času lotil še portreta. Kakor v kompozicijah, tako je tudii tu individualna slikarjeva nota ter je prav posebno njegovo obširno znanje prišlo do absolutne veljave.

Dela kiparja Tineta Kosa spremljajo slike kot polnovredno dopolnilo. Ta skromni umetnik, ki je posebno v monumentlanih nalogah že dokazal svoj smisel za časovne probleme in kvaliteto, se le preredko predstavlja našemu občinstvu na

Tine Kos se preredko oglaša v naši javnosti

Tine kos se preredko oglaša v naši javnosti zato, ker predstavlja njegovo delo pomembno estetsko kvaliteto. Sicer izhaja njegovo delo iz onega znanega povojnega ideološkega vrveža, je vendar kipar ostajal v glavnem zvest svoji notranjosti. V času, ki je zahteval drzno linijo in ploskovno stilizacijo, je umetnik vendarle dal prednost realistični obliki; njegov plastični čut, oplojen z mehkobo, liričnim čustvom, se je znal vedno izogniti raznim modnim pretiravanjem. Nekoliko je sicer obdržal pri monumentalnih zasnovah toda to ni bila »poza« v slabem pomenu besede, marveč prej skupinska in oblikovna potreba v časovnem smislu. Izredno intimna, polna čustva je njegova mala plastika. Tu pride do veljave neki naraven kiparjev dar za obdelovanje lesa. To plemenito gradivo daje plastiki nekak mehak »domač« videz in spominja človeka nehote na našo starejšo plastiko. K temu se pridruži še slogovna podoba Kosove umetnosti, ki je zadržana, skromna, etična, rahlo razgibana, skoro gotska. Take so statuete »Deklice s cvetom«, »Sejavec« in druge. Etično, čustveno gledanje na predmet je očitno tudi na ženskem aktu iz lesa, plastiki, ki je tudi sicer oblikovno zrelo dognana. Dobri so tudi portreti, ki naravnost kličejo po obdelavi v kiparju tako priljubljenem gradivu lesu. Življenje upodobljencev je tako kakor ostalih kipov: intimno, mehko, čustveno, vendar individualno krepko oblikovano. Od ostale plastike bi omenjal strnjeno skupino »Rojstva« in »Pastirčka«. Kipar je s to zbirko dokazal, da njegova umetnost ne počiva na lavorikah, marveč se krepko bori za nove, popolnejše umetnostne ideale.

Razstava v salonu »Ribnica« zasluži vso pozornost občinstva. S. M.

Letošnji božični knjižni trg

Za božične dni je izšlo nekaj knjig, katere ne moremo zaradi pomanjkanja prostora obširneje obravnavati pred prazniki, zato jih samo navajamo v vednost vseh, ki si za te svečane dni žele novega slovenskega branja. — Tu so predvsem knjige **Slovenčeve knjižnice,** poleg **Koledarja** še povest o mladih predšolskih letih slovenskega vaškega poredneža, ki so mu domači dali ime **»Buček«** in jo je spisal pisatelj »Zaplankarjev« Jože Vovk. Povest je prav tako za odrasle kakor za mladino. — Druga povest je iz življenja ameriških Mormoncev, posebne verske vrste, pod naslovom **»Jezdeci rdeče kaduljе«** ter jo je spisal znani ameriški pisatelj razgibanih in napetih romanov **Grey,** prevel pa Griša Koritnik. — Nekaj dni preje so izšle tudi tri zgodovinske novele finske pisateljice **Ajne Kallas** pod skupnim imenom **»Maščevanje svete reke«,** ki predstavljajo severno književnost z njeno religiozno problematiko in baladno nastrojenostjo. — **»Ljudska knjigarna«** je v zbirki Naša knjiga izdala dva svojevrstna pesniško zajeta življenjepisa dveh svetovnih glasbenih genijev, namreč violinista **Paganinija** in pianista **Chopina,** ter jo je spisal **Valeschini,** prevel pa B. Stopar. Glasbeni ljudje bodo radi segali po tej knjigi, ki jim tolmači duševnost in usodo »satanskega« goslača ter ljubezen, bolezen in poljsko narodno navdušenje mojstra polk in mazurk, mehkega Chopina. — Za otroke pa je izdala povestice mladinskega pisatelja **Toneta Gosparija** pod naslovom **»Komedije«,** okrašene z izvirnimi lesorezi arh. Ota Gasparija. — **Mohorjeva družba** je izdala letošnje svoje knjige, ki obstoje iz naslednjih zvezkov: **Mohorjev koledar,** ki pa je izšel letos v obliki pratike, dodano pa mu je **Slovensko berilo,** nekakšna antologija slovenske književnosti od Vodnika do danes, s slikami slovenskih oblikovalcev lepe besede. — V Večernicah prinaša povest **»Mlinar Bogataj«,** ki jo je spisal znani ljudski pisatelj **Jan Plestenjak.** Kot drugo čtivo pa je izšel prvi del novo prirejene izdaje **Sienkiewiczevega** romana **»Quo vadis?«** v prevodu dr. Glonarja. Povest je gotovo najlepše delo iz Kristusovih časov, kar jih pozna svetovna literatura. — Kot posebna bibliofilska redkost pa je izšla te dni **Puškinova** pesnitev **»Bahčisarajski vodomet«** v zvezi z **Mickiewiczevimi Krimskimi motivi** ter celotnim uvodom v pesniški Krim, ki je navdihnil ta največja slovanska pesnika. Uvod je napisal **dr. Tine Debeljak,** ki je prevel tudi več citiranih pesmi v njem, pesnitev pa je imenovani prepesnil po prvotnem prevodu **Ivana Hribarja,** ki ga je začel prevajati v svojem 87. letu. Pomembnost te izdaje je v opremi akademske slikarice **Bare Remčeve:** 9 celostranskih linorezov ter 22 manjših vinjet, ki so vse odtisnjene po **izvirnih linorezih** ter veljajo torej kot originali. Knjiga bo v knjižni prodaji samo v 250 izvodih ter stane vezana 50 lir, broširana pa 35. Za ljubitelje Puškinove in Mickiewiczeve poezije bo gotovo lepo božično darilo.

To so knjižne novosti, ki so izšle sedaj tik pred prazniki ter se nudijo ljubiteljem slovenskih knjig v — božično darilo. O njih stvarni vrednosti pa bomo še posebej govorili pozneje, ko bomo prinašali podrobnejše ocene.

Šport

Livorno : Roma 2:0

Vrstni red na vrhu: Livorno 18, Torino 16, Juventus 15

Vrstni red na vrhu: Livorno 18, Torino 16, Juventus 15.

V Livornu so gledali včeraj zanimivo tekmo: državni prvak pretekle sezone in nagometni predstavnik Rima je igral proti tamošnji enajstorici. Gost je bil vsekakor imeniten, tekma pa zanimiva zaradi tega, ker gojijo prijatelji Livorna upanje, da bo tokrat njihova enajstorica tista, ki se bo vpisala v zlato knjigo italijanskih državnih prvakov. Tokrat je šlo Livornu spet gladko »izpod rok«. Livorno je premagal Romo z 2:0 in je istočasno prehitel svojega tekmeca (tu pa ne mislimo na Romo, temveč na Torino) in ga potisnil spet na drugo mesto.

Torino je doživel v Bergamu črn dan; Atalanta mu je vzela obe točki, čeprav je bila razlika v golih najtesnejša, namreč 1:0. Benečani so gostovali v Rimu in so se tokrat še razmeroma dobro odrezali. V tekmi proti Laziu so dosegli neodločen izid 1:1. Prav dobro se je držala Bologna, ki je na lastnem igrišču ukanila Milančane s 3:0. V Bariju so gledali igro najmlajših članov letošnjega A razreda, Barija in Vicenze. Lansko leto sta igrala kluba še v B razredu, letos pa sta bila sprejeta v tovarišijo najboljših. Neodločen izid 0:0 pomeni za šibkejšo Vicenzo lep uspeh in napredek.

Najboljši rezultat včerajšnjega dne je dosegla Ambrosiana, ki je igrala v Milanu proti Fiorentini. Gostje so dobili štiri žoge v mrežo, vratar Ambrosiane pa je ostal čistih rok.

12. kolo državnega nogometnega prvenstva je dalo naslednje podrobne izide:

Genova: Liguria : Triestina 1:1,
Bergamo: Atalanta : Torino 1:0,
Rim: Lazio : Venezia 1:1,
Bologna: Bologna : Milano 3:0,
Bari: Bari : Vicenza 0:0,
Milan: Ambrosiana : Fiorentina 4:0,
Livorno: Livorno : Roma 2:0,
Torino: Juventus : Genova 3:2.

Medtem ko sta imela preteklo nedeljo Torino in Livorno enako število točk (po 16), se je včeraj Livorno spet polastil vodstva in je na vrhu razpredelnice z 18 točkami. Vrstni red ostalih je tale: Torino 16, Juventus 15, Bologna in Ambrosiana po 14, Genova in Lazio po 13, Milano, Fiorentina in Atalanta po 12, Roma in Bari po 10, Liguria in Triestina po 9, Venezia 7, Vicenza 6.

V B razredu so igrali takole:

Savona: Napoli : Savona 1:0,
Cremona: Cremonese : CPescara 2:1,
Udine: Udinese : Pisa 1:0,
Siena: Siena : Pro Patria 3:0,
Novara: Novara : Palermo Juve 3:1,
Alessandria: Fanfulla : Alessandria 1:0,
Roma: Roma Mater in Modena (preloženo),
Padova: Padova : Brescia 0:0,
La Spezia: Spezia : Anconitana 1:1.

Vrstni red in točke v B razredu:

Spezia 17, Pro Patria 16, Anconitana 15, Pisa, Napoli, Padova in Brescia po 14, Modena, Novara in Cremonese po 12, Fanfulla 11, Alessandria in Udinese po 10, Mater 9, Palermo Juve, Pescara po 8, Savona in Siena po 7.

•

Walter Lohmann se je pojavil po daljšem odmoru na dirkališču v Zürichu in pokazal, da je še vedno nenadkriljiv. V prvem obroku kolesarske dirke (23 km) je zmagal Lohmann v času 22:13.2 min. pred Litschijem in Ambergom. V drugem obroku je zmagal Heimann, v finalu pa spet Lohmann, ki je prispel na cilj s 13 m naskoka. 30 km dolgo progo je prevozil Lohman v 27:37.4 min. Za njim sta prispela v cilj Litschi in Heimann.

Naročajte in čitajte »SLOVENCA«

Domače prvenstvo »Hermesa«

Za božične praznike priredi športna sekcija »Hermesa« pod pokroviteljstvom Železničarskega Dopolavora in po predhodnem odobrenju O. N. D.-a 26. in 27. interno klubsko prvenstvo v namiznem tenisu. Za klubsko prvenstvo bodo tekmovali v štirih skupinah: skupina I., skupina II., juniorke pod 1 leti in damska.

Posebno huda bo borba za naslov prvaka, ki bo dobil v dar pokal tvrdke Eberle, ostali zmagovalci vseh drugih skupin pa lepa praktična darila. Ker se bodo za naslov prvaki borili zlasti najboljši igralci Bogataj, Poženel in Strojnik Roman, bodo finalne borbe izenačenee ter bo do zadnjega neizvestno, kdo bo prvak. V III. kategoriji se bodo borili za prva mesta ostali, doslej na turnirjih še neplasirani igralci, ter bodo igre nudile gledalcem dober športni užitek. Damska skupina je tudi uvedena prvič v klubsko prvenstvo in bo šlo za to, da se ugotovi, katera je najboljša Hermežanka.

Pričetek turnirja je v soboto, 26. t. m., ob 14 ter v nedeljo, 27. t. m., ob 8 zjutraj. Vstopnina iz propagandnih ozirov 1 liro. Turnir se vrši v dvorani hotela Miklič.

Iz dela in življenja - od tu in tam

Iz Gorizije

Zlatomašnik Franc Klopčič — umrl. V Gabrovizzi pri Comeno je po kratkem bolehanju mirno v Gospodu zaspal zlatomašnik g. Franc Klopčič, upokojeni župnik. Dokončal je visoka leta, sa je bil par dni po njegovi smrti njegov 75. rojstni dan. Rodil se je v Železnikih. Po končanih bogoslovnih študijah je kaplanoval par let v Plezzo. Od tam je prišel za župnika na Piede di Buccova, odkoder se je po dolgem službovanju preselil v Rocce, kjer je pretrpel zadnjo svetovno vojno. Par let po vojni je zaradi bolehnosti stopil v pokoj in se naselil v prijazni Gabrovizzi. Mir in zdrav zrak sta okrepila njegove zrahljane živce, da je lahko še dvajset let oskrboval svojo župnijo. Letošnje poletje je v vsej tihoti, da njegovi farani še vedeli niso, pri svetogorski Materi božji obhajal svojo zlato mašo. Bil je skrben, vnet duhovnik, ki so ga ohranili ljudje v dragem spominu povsod, kjer je duše pasel. Kot človek je bil ljubezniv, gostoljuben in ni nikoli zatajil svoje krepke gorenjske osebnosti. Na zadnji poti ga je spremljala velika množica ljudstva s šestnajstorico duhovnih sobratov na čelu. Naj počiva v božjem miru v kršni skali, ki jo je v zadnjih dveh desetletjih tako iskreno vzljubil.

Z Gorenjskega

Zdravnik se je ponesrečil v Radovljici. Radovljiški zdravnik dr. Ivan Šarec se je z avtom vračal iz službenega potovanja. Na cesti je zadel z vozom in se prevrnil. Avto se je precej razbil, njega samega pa so morali odpeljati v bolnišnico na Golniku.

Zgledno delo kranjskogorskih žena. Iz Podkorena so te dni odposlali v vojaške bolnišnice v Celovec 3 zabojev, v katerih je bilo nad 300 kilogramov marmelade, največ borovnične. Marmelado so skuhale žene in dekleta iz podkorenske skupine pod vodstvom Eme Lavtižarjeve. Dalje so v pekarni Gašperja Lavtižarja spekli že nad 50 kg izvrstnega božičnega peciva, 30 kg peciva so že odposlali.

Nova kavarna pri sv. Janezu ob Bohinjskem jezeru. Pri sv. Janezu ob Bohinjskem jezeru je dosedanji upravitelj hotela »Zlatorog« postavil kljub vsem sedanjim težkočam tako glede stavbenega gradiva kakor tudi delavstva, krasno stavbo, namenjeno za kavarno in restavracijo. Podjetni lastnik je Majdič, ki bo kavarno za Novo leto že odprl.

Poroke. V Kranju so se poročili: davčni uradnik, sedaj narednik Viktor Tafent in Milena Marija Auprich (vojna poroka), tkalec Franc Korelec in Angela Hvastja, mizar Janez Štibal in Angela Jamar, barvar Alojz Vajd in Alojzija Lotrič, tehnični nameščenec Franc Jonke in Angela Osterman, okrožni blagajnik Franc Kokolj in Ivana Ramovš, klepar Rudolf Verbič in Ana Špelič, krojač Franc Dakar in Marija Lukan, progovni pregledniik Pavel Lavtar in Fernanda Giacomelli, fotograf Ivan Šumer in Marija Miheličič, merilec Stanko Murnik in Marija Šavs, skladiščnik Franc Gabrič in Albina Sadnik, šofer in desetnik Alfred Zach in Tekla Thölke (vojna poroka), kolar Vinko Auguštin in Ana Krajnik, tovarniški mojster Ladislav Celestina in Olga Kisovec, profesor telovadbe Janez Gertschmann in Tatjana Pevc, vojaški nameščenec Jože Simšič in Karolina Erman.

S Spodnjega Štajerskega

Zaključek šolskega tečaja na gradu Vurberk. Te dni je bil zaključen 19. šolski tečaj Hitlerjeve mladine na gradu Vurberk. Na poslovilnem večeru so bile izrečene zahvale za vzorno vodstvo in priznanja duhu tovarištva, ki je vladal med tečajniki.

Kaznovana kršiteljica prehranjevalnih predpisov. 36 letna Frančiška Vengust iz Poljčan je v Gradcu, kjer je bila v službi, dajala vojnim ujetnikom dodatke, tako kruh, meso in sadje, čeprav se je dobro zavedala, da je tako postopanje kaznivo. Posebno sodišče jo je obsodilo, češ da je kršila veljavne predpise in žalila zdravi ljudski čut, na šest mesecev zapora.

Napredek kmetijstva in obrtništva na Spodnjem Štajerskem. Mariborski dnevnik prinaša obsežen članek o napredku kmetijstva in obrtništva v zadnjih 18 mesecih in opozarja na ogromno delo, ki je bilo kljub vojni opravljeno na Spodnjem Štajerskem. Nihče ni tedaj mislil, da že v tako kratkem razdobju ne bo niti ob Savi, niti ob Krki nobene vasi več, v kateri ne bi oral nemški kmet. Prav tako ni bilo pričakovati, da se bodo že ob koncu leta 1942 na tej najbolj južni meji nemške države združili naseljenci iz Kočevja, Besarabije, Dobrudže in južne Tirolske v novo skupnost, iz katere bo nastajalo novo, vedno bojevito obmejno ljudstvo. Komaj leto dni je, ko so prišli v deželo prvi naseljenci, vendar je bilo v tem času opravljenih nešteto nalog, ki pomenijo popoln preobrat v poljedelstvu, trgovini in obrti. Letošnja jesen je dala bogato žetev, za kar zaslužijo poljedelski naseljenci vse priznanje. Poleg tega pa je ves naseljeni prostor, ki obsega 75.000 ha, bil na novo organiziran, združena so bila mala posestva, nekdanje nazadnjaštvo se je umaknilo novemu načrtu. Najrazličnejši uradi državnega komisarja za utrditev nemštva so načrtno uredili že 74.436 hektarjev. Iz prejšnjih majhnih kmetij, od katerih je imelo 1118 manj kaor en hektar zemlje, 2256 kmetij en do 5 hektarjev, 1094 kmetij je bilo takih, da so obsegale 10—20 hektarjev, 50 ha, so bile ustvarjene nove sodobne kmetije. Te kmetije se razdele na 42 kmetij z velikostjo 1, 402 kmetiji z velikostjo 2, 825 kmetij z velikostjo 3, poleg tega je bilo urejenih 340 obrtniških delavnic, 7 specializiranih obratov, 520 delavskih mest in 384 malih delavskih mest. V obrti sami je bila zmeda in je bilo skoraj 1900 neurejenih obrtnih obratov, od teh je bilo preurejenih 737, od katerih 603 že delujejo. Vzporedno z ureditvijo novih kmetij je šlo tudi dodeljevanje kmetij, ki so jih državni komisarji razdeljevali tako v Brežicah, Krškem, Kunšperku pri Sv. Petru pod Sv. gorami in drugod. Tako so bile opravljene najnujnejše naloge z uspehom, medtem ko so potrebe po kulturnem udejstvovanju morale še počakati na izpolnitev vseh želja.

Iz Hrvaške

Bolgarski vrtnarji pri Poglavniku. V zagrebških predmestjih se je že pred leti naselilo več bolgarskih vrtnarjev, ki so si tam uredili vzorne vrtnarije ter s povrtnino in cvetjem zalagajo zagrebški trg. Skupina teh vrtnarjev je pod vodstvom bolgarskega poslanika v NDH Mečkarova obiskala Poglavnika ter mu je pri tej priliki izročila znesek 200.000 kun kot prispevek bolgarskih vrtnarjev v NDH za hrvatsko podporno akcijo »Pomoč«.

Organizacija lončarjev v NDH. Državni osrednji urad za domačo, narodno in umetno obrt v Zagrebu je pričel organizirati vse hrvatske lončarje. Stanovska organizacija hrvatskih lončarjev ima nalogo povečati izdelavo lončenih posod na umetniški podlagi in njihovo obogatitev z narodnimi okraski.

Iz Srbije

Vzgoja srbske mladine v novem duhu. Po ureditvi vzgoje srbske mladine v ljudskih in srednjih šolah se je sedaj srbski prosvetni minister lotil reševanja tega problema tudi na belgrajski univerzi. Kakor pri ljudski in srednji šoli namerava šef srbske prosvetne uprave odločno urediti to vprašanje tudi na univerzi v Belgradu ter z nje odstraniti vse, kar je dosedaj zastrupljalo srbsko akademsko mladino. V to svrho je že izdal posebno uredbo o organizaciji samega vseučilišča, s katero je administrativno službo docela ločil od prosvetne. Delovanje univerze je postavljeno pod strogo nadzorstvo vrhovne srbske prosvetne uprave, ki hoče posvetiti sedaj vso pozornost dobri izbiri novih vseučiliških profesorjev, ker bo večino dosedanjih upokojila. Po zadnji čistilni akciji, ki je bila v ta namen izvršena meseca januarja letošnjega leta, je sedaj srbska vlada na predlog prosvetnega ministra upokojila še 34 nadaljnjih vseučiliških profesorjev.

Dnevno povelje srbskega ministrskega predsednika. Poleg objave štiriletnega načrta za obnovo cestnega omrežja v Srbiji je sedaj srbski ministrski predsednik izdal še novo dnevno povelje, s katerim je zapovedal združitev vseh srbskih delovnih moči zaradi dovršitve lani započetih javnih del, za katere je bila vlada preskrbela kredit 3 milijard dinarjev. Za izvedbo obširnih javnih del v Srbiji pa omenjeni kredit ne zadošča. Zato bo vsa javna dela v Srbiji, katerih stroški presegajo odobreni kredit 3 milijard din, izvršila srbska nacionalna delovna služba.

Nemški poslanik v Rimu in odpravnik poslov japonskega poslaništva v Rimu odhajata s spremstvom izpred groba neznanega junaka, kjer sta položila venec

FANTEK V NEBESIH

TEKST IN SLIKANICE: DAGMAR KAČER

55

POVEDAL BI RAD MAMICI, DA MU JE V NEBESIH TAKO LEPO, SAMO NJENA ŽALOST MU GRENI NEBESKO VESELJE.

56

SREČEN, A VENDAR ŽALOSTEN, SE JE VRAČAL NAZAJ V NEBESA. NIČ VEČ GA NI VESELILA IGRA, KER JE MISLIL NA ŽALOST SVOJE MAMICE.

TOMAŽ POKLUKAR: 12

BELE ZVEZDE

»Kaj je bilo s teboj, Matevž?«

»Sam ne vem. Od začetka je šlo lepo, da bi lahko žvižgal med potjo, potem pa sem se gnal kakor še nikoli. Ko sem bil za nič, se mi je še sanjalo med potjo, če se prav ne motim. Tudi maža ni držala.« Matevž se je zamislil. »Kaj je prav za prav bilo? To sem hotel povedati: drugi so bili močnejši od mene!«

Majda se ni kaj več brigala za prihod tekmovalcev na cilj. Na klancu je čakala samo na fanta, ki ji bo zamahnil s palico v pozdrav, smuknil mimo sodnikov in zmagal. Ko ga je zagledala vsega izmučenega, jo je stisnilo v grlu. Nič več ni mislila na zmago, fant se ji je tako smilil. Od drugih je zvedela, da je bil tretji. Kdo je bil hitrejši od njega, je ni zanimalo. Zakaj je jokala? Čutila je, da mora biti Matevžu zelo hudo in nečesa se je bala. Ne bo odnehal, še bo šel na tekme in spet ne bo imel časa za njo. Materi je bilo nerodno; da se preveč ženejo, je trdila in da je to vendar samo navadna tekma, pri kateri ne morejo biti vsi prvi, jo je tolažila.

Matevž se je kmalu opomogel; dobre volje res ni bil, kujal pa se tudi ni. Ničesar si ni mogel očitati, zakaj pošteno je treniral; danes je tekel, kolikor mu je sapa dala in boril se je do konca. Prav nič se ni izgovarjal na maže, na vreme ali na želodec, kar prav radi storijo tekmovalci, kadar doživijo neuspeh. Sprijaznil se je z dejstvom, da sta bila pač dva hitrejša od njega, trideset, pa jih je bilo počasnejših.

Tisti, ki je bil potrt na tem zimskem slavju v Podutiku, je bila Majda. Njena mati je uvidela, da bi bila sedaj pri teh dveh čisto odveč, pa se je umaknila v gostilno k obedu.

»Sramoto sem ti pripravil,« je nagovoril Matevž svoje dekle. Majda je ihtela. Njene solzne oči so se slabo prilegale ljubki stvarci v modrem smučarskem dresu z jeleni na prsih. Matevžu solze niso bile po volji in dekle se mu je zdelo skoraj sebično. Čemu se cmeri, če njen fant ni zmagal!

»Si čestitala Janezu?« — »Nisem.« — »Morala bi mu, ker se tako spodobi. Hitrejši je bil.« — »Nočem in ne bom, ker bi ti zmago bolj zaslužil kot on.«

Tako čustvujejo ženske. Med moškimi pa je navada, da motrijo dogodke bolj neosebno in pravičnejše... Le to je neprijetno, da bodo poslušali nocoj pri Andraževih radio in zvedeli, da je bil Matevž samo tretji. Oče ne bo prinesel rizlinga na mizo, da bi pili na sinovo zdravje, vsakdanja izabela bo v čašah, če je je še kaj v kleti, če ne pa jabolčnik. Saj staremu Andražu ni posebno všeč, da je Matevž smučar, rad pa sliši in bere, če zmaga na tekmah.

Oba sta molčala. Matevž je bil v mislih pri materi in očetu, ki bosta poslušala nocoj tudi športna poročila, Majda pa je oklevala, ali bi ga vprašala naravnost ali ne. Sedaj se ji ne smili več, boji se ga pa vprašati, če bo držal besedo: če bo vrnil te dolge odvratne smuči klubu ali pa se bo zagrizel, da bi zagodel Janezu ob drugi priložnosti.

Kakor da bi uganil njene misli, ji je začel Matevž govoriti: »čudno mi je ob misli, da bom moral tele ljube deščice vrniti in da ne bom nikoli več nosil startne številke na hrbtu. Vendar, tako sem sklenil in tako bo.«

To je Majdo potolažilo in razveselilo, da se je spozabila in ga vpričo tolikih ljudi prijela pod roko. »Ti moj dobri fant, kako sem ti hvaležna,« mu je šepetala. Stisnilo jo je spet v grlu, to pa je bil val radosti, ki je prihajal naravnost od srca.

Sonce je božalo belo okolico, ki je bila spet polna svetlobe in poldanske toplote. Sneg se je začel taliti, s strehe so štrkale kapljice, iz vogalnih cevi pa je teklo kakor ob blagem deževju. Najbolj navdušeni smučarji so se umaknili na osojna pobočja, kjer so še našli nekaj srenu podobnega. Majda in Matevž pa sta odšla v gostilno, da bi dobila jedi.

Srečanje z materjo je bilo že čisto umirjeno.

»Ti čudni otroci, kako hitro se potolažijo,« si je mislila, ko ju je videla spet vedra in zgovorna. Matevž je pripovedoval, da je bila steza do Brezij tako lepa, da je svoj živ dan ne bo pozabil; tisto, kar je doživel na koncu, pa je bilo slovo, nekak labodji spev tekmovalca... Slovo pa je vedno težko. Na Cirila, ki ga je videl pod hlodi, se niti spomnil ni več.

Gospa ga je silila z jedjo, kakor da je njen gost. O, kako ji je bil Matevž hvaležen za prijazno besedo! Le kozarec je imel ves čas prazen. Na to se ni spomnil, da ni lepo po gasilsko tolažiti žejo, kadar sediš prvič z imenitno gospo pri mizi. Kdo bi mislil na to, ko gledaš prvič obraz, v katerem iščeš poteze svoje izvoljenke! Razen tega pa je bil Matevž tako strašansko žejen.

Slavje v Podutiku so končali z razdelitvijo nagrad. Pokal je dobil plavolasi France izpod Rožce in dal Minci še enkrat priložnost, da se je dvignila s stola ter klicala »živijoooo!« France ga je objel z obema rokama in ga pritisnil na srce. Janez je dobil pozlačeno plaketo, Matevž pa posrebreno. Drug drugemu sta čestitala. Edina, ki je mislila, da mu ni dal roko od srca, je bila Majda. Pa se je motila!

Zima se poslavlja

Pomlad že prišla bo,
ko te na svet' ne bo,
te bodo d'jali
v to črno zemljo,

Zima bi ljudi pomehkužila, če bi bila preveč radodarna z belimi zvezdami, ki padajo pred božičem, ko so dnevi tako kratki, noči pa tako zgodnje. Bele zvezdice padajo kot spomin na otroška leta in navdihuje vsakogar z mešanimi čustvi. Ljubke so kakor glasovi, ki prihajajo od pastirjeve piščali in lepše od cvetja spominčic.

Nežne so, niso pa močne.

Zato padajo prave bele zvezde samo v adventu in še kdaj pa kdaj. Potem se spremnijo v vse pokrivajočo belo odejo, ki daje zimi videz moči in oblasti. Ponižne peči v sobah postanejo smešne napram mrazu, ki zavlada po hribih in dolinah; sren, ki drži človeka, in led, ki se ne lomi pod težo volov, sta vse prej kot nežna. Človeška moč postane enaka ničli, če jo primerjaš s silo plazov, ki se trgajo v Alpah.

Zima je podobna simfoniji, v kateri je umetnik izčrpal vse variacije: od najnežnejših, ki božajo dušo, pa do najgrozotnejših, ki budijo občutke strahu.

Zemlja pa ima svojega zaščitnika. Kadar je mraz najhujši, se pojavi na nebu rdečkasta obla, ki se igra s svojimi rožastimi žarki.

Sonce in zima se začneta boriti za oblast na zemlji.

Čez dan se sneg potuhne, mehča ter solzi kakor vaška opravljivka v cerkvi, kadar posluša pridigo o peklu; čez noč pa postane sneg spet svojeglav; pokrije se s skorjo srena in naježi se z bodečim ivjem. Še ima moč, še poje o svojimi ledenimi pljuči pesem o mrazu, vetru in viharju.

A. Fogazzaro: 67

Palača ob jezeru

Razpletel se je živahen razgovor. Nekateri so grajali, drugi pa opravičevali gospo Mirelli, ki je odšla iz gledališča, ker je njen ljubimec bil tamkaj z neko drugo žensko.

Med najbolj živahnim razpravljanjem je sluga naznanil prihod gospe Mirelli.

Vsi so utihnili, kakor da bi skozi dvorano potegnil ledn veter. Gospa Julija, ki je pripravljala čaj, je vsa zardela stekla nasproti gospej Mini Mirelli, ki je bila majhne postave, okrogla, bleda in črnih oči.

»Pozdravljena, dragica,« je vzkliknila Julija. »Nisem več upala, da prideš.«

»Kaj hočeš! Soprog je poslal pome v gledališče zaradi Maksa. Saj veš, kakšen je moj soprog. Maks je samo enkrat zakašljal. Pa ni bilo nič posebnega. Lahko pa si predstavljaš, kako sem se prestrašila... Dober večer, Lavra... Prišla sem k tebi, da si nekoliko opomorem od tega strahu... Dober večer, Emilija... Ali ni bilo prav, da sem prišla?... Dober večer, dober večer. Vsi so se zbrali, se gnetli okrog Mine in jo pozdravljali z nenavadno ljubeznivostjo. Julija se je vrnila k čaju. Gospe in kavalirji pa so stali v gručah in se pogovarjali o najrazličnejših stvareh.

Čez nekaj časa je Julija zašepetala nekaj besed nekemu mladeniču, ki je šel nato od gruče do gruče in vsaki nekaj prišepetal. Končno pa se je približal smehljaje gospodu M..., ki je v nekem kotu sedel sam zase in srebal čaj. Zdelo se je, da ga mladenič nekaj prosi, gospod pa se je branil. Več gostov se jima je približalo in vsi so začeli glasbenika prositi z besedo in kretnjami. Donna Julija ga je pozvala od daleč s svojim presunljivim glasom. Tedaj se je umetnik vdal ter krenil vzdihujoč proti glasbeni dvorani sredi splošnega odobravanja.

»Zares... ne vem...,« je glasbenik mrmral med potjo.

Julija je zopet nekaj zašepetala svojemu prvemu ministru in ko je šla mimo Silla, mu je dejala tiho, ne da bi ga pogledala:

»Ostanite tu pri meni.«

Vsi so krenili proti glasbeni dvorani.

»Kaj naj igram?« je vprašal umetnik in sedel h krasnemu klavirju. Položil je roke na kolena in zamišljeno gledal svečo na levi strani.

»Zaigrajte nam Frühlingnacht,« mu je z boječim glasom zašepetala grofica Antonjeta, ki je tudi sama zelo dobro igrala klavir.

»To je pač premalo,« je vzkliknil Julijin zaupnik. Zaigrajte nam kako koncertno skladbo.

V tisti dobi je še vladal Thalberg. Nekdo je predlagal eno izmed njegovih skladb.

»Nevihta se bo končala,« je dejala donna Julija Silli, medtem ko je umetnik začel z vso močjo udarjati po tipkah, da si je pretegnil prste. Julija je sedla v naslanjač, tako da bi je iz sosedne sobe ne mogli videti. Njeni plavi lasje in rožnata ramena so se čudovito odražali od modrega baržuna. Iztegnila je roko in parkrat narahlo udarila po bližnjem stolu. Silla jo je molče ubogal.

»Neka gospodična se zelo zanima za vas,« mu je dejala.

»Zame?«

»Za vas, seveda. Prosim vas, Silla, nikar se ne delajte skromnega. Skromni moški mi nikakor niso všeč. Zanima se za vas neka gospodična, ki je zelo lepa, zelo plemenita, zelo elegantna, zelo duhovita, skratka, moja prijateljica. Poklonite se. Ta gospodična je čitala vašo knjigo, ki ji je bila zelo všeč, kakor je bila tudi meni.« Silla se je zopet priklonil.

»Ta gospodična se imenuje?... je začel.

»Kako se vam mudi!« je odvrnila donna Julija in se pritajeno nasmehnila. »Ne smete še vedeti, kako je tej gospodični ime. Gospodična vas še ne pozna. Pozna komaj vaše ime, ker sem ga ji sporočila jaz preteklo leto po tistem dnevu, ko sva se prvič srečala na ulici. Samo nekaj dni pred tem srečanjem mi je pisala in me prosila, naj poizvem za vaše ime. Če bi ne bilo vašega prijatelja in tega...« pri teh besedah je Julija dvignila roko, na kateri so se lesketali dragoceni prstani, do čela, »bi gotovo nikdar ne zvedela za vaše ime. Zdi se, da ji je bilo vaše ime zelo všeč, kajti postala je silno radovedna Veste? Hotela je poznati vaše življenje, vaše navade, vaše zveze in nešteto drobnih stvari, ki nas ženske zanimajo. Obljubila sem ji celo goro sporočil o vas, ker sem upala, da boste to zimo prišli pogostejše k meni. A bili ste pravi medved. Pa šelé kak medved! Poslušajte, Zdaj morate priti pogostokrat in mi dati priliko, da vas proučim.«

Podala mu je roko in dalj časa obdržala njegovo v svoji.

Silla je dobro vedel, da je Julija prava lahkoživka in za hip mu je šinila v glavo misel, da je morda zgodba o neznani občudovalki samo izgovor. Vendar pa je premalo cenil samega sebe, da bi si upal to z gotovostjo trditi.

»Prišel bom brez dvoma,« je izjavil, »a ne zaradi neke neznanke...«

»Nikar!« ga je ustavila Julija. »Nočem laskanja. Slišim še preveč laskavih besed. Recite, da boste prišli zaradi neznanke in nekoliko tudi zaradi mene. Morda celo zaradi moje sestrične Antoniete.« je pristavila z navihanim nasmehom. »Ste jo poznali že prej?«

»Videl sem jo nekoč pri B...«

»Tako? Zahajate torej k B...? Nikar ne iščite neznanke med mojimi prijateljicami, kajti ne stanuje v Milanu?«

»Ne stanuje v Milanu?« je vprašal Silla in se zdrznil.

»Ne. Molčite zdaj? Kako krasno igra!«

Nežni zvoki so odmevali iz sosedne sobe.

»Divno!« je tiho zašepetala Julija.

»Ne stanuje v Milanu,« je zopet povzela Julija, ko so se za nežno melodijo zopet oglasili divji akordi; »prebiva v silno romantični okolici. Predstavljajte si majhno jezero, skrito med gorami, hišo, podobno črnemu gradu, ki čepi ob bregu jezera in graščaka, ki je še bolj črn. Nisem še bila tam, a predstavljam si ta kraj tako. V bližini so visoke ciprese. Jezero je nemogoče. Nobene druge vile ni daleč naokrog. Če jezero nekoliko ne klepeta, ko veje veter, vlada vsepovsod grobna tišina. Moja prijateljica ima čolniček in vesla sama po jezeru celo ponoči, kakor divja boginja. Krasen mora biti ta kraj, če človek prebije tam kaka dva ali tri tedne v veseli družbi. Moja uboga prijateljica pa je obsojena, da mora živeti tam stalno, poleg tiranskega strica...«

Šport v kratkem

Nemčija : Slovaška 10:2. Preteklo soboto so gledali v Bratislavi mednarodno tekmo v hokeju na ledu med Nemci in Slovaki. Prireditvi je prisostvovalo 5000 gledalcev, na častni tribuni pa je bilo videti visoke goste, ki niso zamudili priložnosti, da se udeležijo otvoritvene zimskošportne prireditve. Kakor je bilo pričakovati, so Nemci igrali s precejšnjo tehnično premočjo in so zmagali v razmerju 10:2. Naslednjega dne je bilo na vrsti medmestno srečanje med Berlinom in Bratislavo. Tokrat je bil izid za Slovake že precej ugodnejši. Nemci so zmagali s 5:2.

Boksarski dvoboj med italijanskimi in švedskimi amaterji v Stockholmu je gledalo 4000 oseb. Glavno tekmo so odločili Italijani v svojo korist v razmerju 10:6. Potem so nastopili še proti švedski B reprezentanci, ki je podlegla s 14:1. Edino zmago za Švede je dosegel Lindquist v srednjetežki skupini, ko je premagal Spaiardia po točkah.

Tudi Admira bo sodelovala na božičnem jubilejnem turnirju zagrebške Concordie. V Zagrebu je precej zanimanja za gostovanje te odlične nogometne enajstorice z Dunaja. Poročali smo tudi, da bo sodeloval na proslavi 35 letnice hrvatskega nogometnega prvaka Concordie Schalke 04; vendar doslej še ni gotovo, če bo igral tudi Schalke na jubilejnem turnirju Concordie.

Oporoka finskega športnika. Starejši bralci našega športnega kotička se bodo še spominjali imena Elmer Niklanderja. V prvih povojnih letih je bil Niklander ponos vseh finskih športnikov. Na olimpijskih igrah v Anversu je dosegel zlato kolajno v metanju diska, razen tega pa je bil 47 krat finski prvak v lahki atletiki. Ko je nedavno umrl, je zapustil zanimivo oporoko: vse svoje športne trofeje — pokale, kolajne, plakete in podobno je pustil finskemu športnemu muzeju. V svoji pismeni oporoki je poudaril, da poklanja vse svoje spomine na športno slavo muzeju finskih športnikov. Tako je dokazal svojo srčno povezanost z ljudskim športom tudi za čase po svoji smrti.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Delavniki: 15.30, 17.30, Sloga od 14 dalje, nedelje in prazniki: 10, 13.30, 15.30, 17.30, v kinu Union je matineja ob 10.30.

Bogato, lepo dekle išče svojega neznanega izvoljenca!

Nepozabljeni poljub

V glavnih vlogah: Valentina Cortese, Carlo Campanini, Otello Toso

KINO UNION — TEL 22-21

Očarljiva CLARA CALAMAI v pretresljivi ljubavni drami. — Razkošje, ples!

Srčna pota

Odlični solgralci: Sandro Ruffini, Miria di San Servolo, Adriano Rimoldi

KINO MATICA — TEL 22-41

Največji Gigilijev film, film pretresljive vsebine in krasnega petja je

„MATI“

Film, ki ga ne pozabite!

BENIAMINO GIGLI EMMA GRAMATICA

KINO SLOGA — TEL 27-30

Službe

Išče:

Prodajalka

z en in pol letno prakso išče zaposlitve v trgovini z mešanim ali manufakturnim blagom. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 7149.

Prodamo

»TOTALIA«

najpopolnejši računski stroj, piše samo na 10 tipk. Radioval, Ljubljana, Dalmatinova 13.

Šivalni stroj »Pfaff«

pogrezljiv, nov, naprodaj. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 7151. (1

Kupimo

Kupim stroj

za izdelovanje cementne strešne opeke. Ponudbe podružnici »Slov.« v Novem mestu pod »Dobro ohranjen« št. 7013. (k

Kupim:

v dobrem stanju stroj za vlaganje žice (Ziken berdel stroj); stroj za obrobe, zavijanje in svitanje pločevine (Vereinigte Abkant-, Falz-Umschlagrund- u. Ulstmaschine) in ekscenter stiskalnico. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 7162. (k

Zimnate modroce

v boljšem in tudi v slabem stanju, kupim. Plačam dobro. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 7154.

Objave

Prodaja na dražbi

V sredo, dne 30. decembra 1942-XXI ob 9 dop. se bo vršila dražba pri uradu za upravljanje predmetov, ki so zaplenjeni od upornikov v sedežu, Napoleonov trg št. 7-2, kjer se bo prodalo na dražbi na podlagi cene za 29.400 lir vse predmete delavnice Hribernik Friza, nahajajoči se na Celovški cesti 50 v Ljubljani. Prodajni pogoji so razvidni pri gornji upravi. Izredni komisar: Av. Luigi Pilo.

Prodaja na dražbi

V sredo, dne 30. decembra 1942-XXI ob 10 dop. se bo vršila dražba pri uradu za upravljanje predmetov, ki so zaplenjeni od upornikov v sedežu, Napoleonov trg št. 7-2, kjer se bo prodalo na dražbi na podlagi cene za 76.770 lir vse predmete delavnice Medveščck Rudolfa, Bleiweisova cesta 34-36, Ljubljana. Prodajni pogoji so razvidni pri gornji upravi. Izredni komisar: Av. Luigi Pilo.

Zapustila nas je v visoki starosti 94 let naša skrbna stara mati, gospa

Šega Marija

vdova jermenarskega mojstra.

Pogreb bo v torek, dne 22. t. m. ob pol štirih z Žal iz Marijine kapelice na pokopališče k Sv. Križu. - Sv. maša zadušnica bo brana v cerkvi sv. Petra v ponedeljek, dne 28. decembra ob 7 zjutraj.

Ljubljana - Renicci Angliari, 21. XII.

Žalujoči: *Jože* in *Boži Neumann*, vnuka, in rodbina *Šega*.

Umrla nam je naša preljuba in dobra mama, gospa

Marija Hafner

Pokojnica leži na Žalah v kapelici sv. Krištofa, od koder jo spremimo k večnemu počitku v torek, dne 22. decembra 1942, ob t r e h popoldne. Sv. maša zadušnica bo darovana v sredo, 23. decembra 1942 ob 7 zjutraj v cerkvi Marijinega Oznanjenja pri oltarju Marije pomagaj.

Ljubljana, 20. dec. 1942. **Žalujoče rodbine: Hafner, Klun in Nosan**

Umrl je dne 7. novembra naš ljubljeni mož, oče, in tast, gospod

Marinček Anton

uradnik Delavske zbornice

Sveta maša za pokojnika bo v torek, dne 29. decembra 1942, ob 8 zjutraj v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, 21. decembra 1942.

Jožefa, žena; **Tone**, dipl. lur., **Mara**, cand. phil., **Jože**, stud. med., **Martina**, abit., **Marjan, Ciril, Metod, Lojzek, Franci**, otroci; **Danica**, sinaha; **Aki**, zet ter ostalo sorodstvo

V 66. letu starosti nas je danes za vedno zapustila naša predobra mama, stara mama, sestra, tašča itd., gospa

Ivana Oražem

posestnica in trgovka v Ljubljani

Pogreb bo iz hiše žalosti, Predovičeva ulica 5, na pokopališče v Štepanjo vas v sredo, 23. dec. 1942, ob 3 pop.

Sveta maša zadušnica bo darovana v farni cerkvi sv. Družine v torek, dne 29. decembra 1942, ob pol 7 zjutraj.

Prosimo tihega sožalja!

Ljubljana-Moste, dne 21. dec. 1942.

Družine: **Oražem, Poženel, Hladnik, Pavšek, Fakin, Trškan** in ostalo sorodstvo

Edgar Wallace: 31

Skrivnost skrivljene sveče

Roman

»Za zdaj sem končal s čudovitimi zgodbami,« je menil John Lexman še vedno mirno in premišljeno. »Prihodnji teden mislim oditi iz Londona v Newyork in urediti še tiste niti življenja, ki so mi ostale. Najpomembnejša mi je izginila.«

Načelnik ga je razumel.

Nastali molk je zmotilo dolgo in zategnjeno zvonjenje telefona.

»Oha,« je vzkliknil Mansus, »Karov zvonec je!«

Skočil je k telefonu in zgrabil slušalko.

»Prosto,« je zaklical. »Prosto!« je ponovil.

Odgovora ni bilo. Slišal je samo nepretrgano mrmranje in ko je odložil slušalko, je zvonec še vedno brnel.

Vsi trije policisti so se spogledali.

»Nekaj se je moralo zgoditi,« je menil Mansus.

»Vzemite slušalko in poskusite še enkrat,« je velel T. Ks.

Mansus je spet poskusil, a odgovora ni bilo.

»To ni moj posel,« je rekel John Lexman in vzel plašč. »Kaj naj storim, sir George?«

»Vrnite se jutri zjutraj k nam, gospod Lexman,« je odvrnil sir George in mu dal roko.

»Kam greste?« ga je vprašal T. Ks.

»V Great Midland,« mu je odgovoril John, »kamor so menda že spravili mojo prtljago.«

»Takoj jutri zjutraj pridem, da vas obiščem. Čudno je, da se je ta zadeva primerila prav na večer vaše vrnitve,« mu je rekel in ga prijateljski navdušeno potrepljal na ramo.

John Lexman je trenutek pomolčal.

»Če se je primerilo kaj Karu,« je počasi rekel, »če ga je zadelo tudi najhujše, verujte mi, ne bom ga obžaloval.«

T. Ks. ga je sočutno pogledal globoko v oči.

»Mislim, da vam je napravil zelo mnogo hudega, dragi moj,« mu je rekel prijazno.

John Lexman je pritrdil in siknil: »Da bi ga vrag!...«

T. Ks., Mansus in še neki detektivski narednik so se v načelnikovem avtu, ki je čakal zunaj, po bliskovo odpeljali na Cadogan Square... Ko so pozvonili, jim je Fisher, ki je bil v veži, takoj odprl vrata.

Ko je zagledal obiskovalce, je bil odkritosrčno presenečen. Povedal je, kar bi moral T. Ks. po njegovem že sam vedeti, ne da bi izpraševal, da je Kara v svoji sobi. Slišal pa da ni nikakega zvonjenje in da ga res ni prav nič klical v sobo.

»Ob enajsti bi ga moral videti,« je rekel, »a sem imel strogo naročilo, da ne bi smel k njemu, ako bi me ne klical.«

T. Ks. je odšel po stopnicah naravnost proti Karovi spalnici, kjer je potrkal, a ni dobil nikakega odgovora. Potrkal je zato vnovič, a zopet ni bilo odziva, nakar je zaropotal po vratih.

»Ali imate spodaj kak telefon?« je vprašal.

»a, gospod,« je odgovoril Fisher.

T. Ks. se je obrnil k detektivu narednik.

»Telefonirajte v Yard,« je ukazal, »naj pošljejo sem koga z orodjem. Ulomiti moramo, a jaz nimam s seboj svojih priprav.«

»Gospod, nič ne bi pomagalo, ako bi izločili ključavnico,« je pripomnil Fisher, ki je z zanimanjem vse opazoval. »Gospod Kara je spustil zapah.«

»Na to sem pozabil,« je odvrnil T. Ks., »recite mu, naj prinese tudi žago, ker bomo morali na tem mestu izrezati vrata.«

Medtem ko so čakali, da bi prišel policijski agent, je skušal T. Ks. vzbuditi pozornost prebivalca v sobi, a brez uspeha.

»Ali uživa opij ali kaj podobnega?« je vprašal Mansus.

Fisher je odmajal z glavo in odgovoril:

»Ne vem, da bi kdaj kaj takega jemal.«

T. Ks. je še v hitrici pregledal vse sobe v istem nadstropju. Prva soba poleg Karove spalnice je bla knjižnica, dalje soba za toaleto, ki jo je uporabljala, kakor je povedal Fisher, miss Holland, in na koncu hodnika je bila obednica.

Nasproti obednici je bilo majhno dvigalo za postrežbo in tam blizu garderoba z več kovčegi, med katerimi je bil eden zelo velik in skoraj ves pokrit z listki v treh jezikih: »Previdno prenašati«. Sicer ni bilo v tem nadstropju nič posebnega. Zgornje nadstropje in pritličje pa sta tako še lahko čakali. Čez četrt ure je prišel iz Scotland Yarda mizar, napravil luknjo v rožnata vrata Karove spalnice in začel skozi odprtino hitro žagati. T. Ks. ni mogel opaziti drugega, ko da je soba zagrnjena v temo, katero je osvetljeval samo ogenj, ki je še gorel. Segel je z roko skozi izžagano mesto, poiskal prijem jeklenega zapaha, ki ga je opazil ob svojem prvem obisku v sobi, ga dvignil in vrata so se odprla.

»Ostanite vsi zunaj!« je ukazal.

Poiskal je stikalo, ga našel in soba je zažarela v električni svetlobi. Postelja se z vrat ni videla. T. Ks. je napravil samo korak v sobo in videl je dovolj. Kara je bil napol zleknjen čez posteljo, napol pa je visel z nje. Bil je že mrtev in madež krvi nad srcem je povedal, kaj se je zgodilo.

T. Ks. je obstal in ga gledal ter videl mrzlo grozo v mrtvečevem obrazu, mu zatisnil nato oči in začel pregledovati sobo. Tam na sredi preproge je našel sled, upognjene in skrivljene svečke, kakršne imajo otroci na božičnem drevescu.

XIV.

Mansus je našel še drugo svečo, kar je bilo že bolj sumljivo. Bila je pod posteljo. Telefon, postavljen na precej veliko mizo poleg postelje, je bil prevrnjen, a slušalka je bila padla na tla. Zraven sta bili dve knjigi: Villarijevo »Balkansko vprašanje« in Millerjeva »Potovanja in politika. Vzhoda«. Blizu knjig je bilo še dolgo slonokosteno rezilo za papir.

Na mizi poleg postelje ni bilo drugega, ko še srebrna cigaretnica. T. Ks. si je nadel rokavice, da bi na njeni svetli površini pregledal, če je kje kak odtis prstov, a že pri površnem pregledu ni odkril nikakega sledu.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: Inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič